

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

Katedra občanského práva

Diplomová práce

Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé

Lucie Dušková

Plzeň 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Lucie KOFNOVCOVÁ**
Osobní číslo: **R16M0117P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé**
Zadávací katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Charakteristika řízení ve věcech péče soudu o nezletilé
3. Subjekty řízení
4. Řízení před soudem
5. Cochemský model
6. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

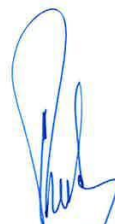
Seznam doporučené literatury:
viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Miroslav Hromada, Ph.D.**
Katedra pracovního práva a práva sociálního
zabezpečení

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2020**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2021**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 20. července 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci na téma *Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé* vypracovala samostatně s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů. Veškeré tyto zdroje jsou v této práci řádně citovány a uvedeny v seznamu použité literatury.

V Mělníku, 15.března.2021

.....

Lucie Dušková

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Miroslavu Hromadovi, Ph. D., za odborné rady, náměty a připomínky, kterými přispěl k vypracování diplomové práce. Rovněž bych ráda poděkovala Majdě, Marušce, Františkovi a mamince, kteří mi byli inspirací a velkou podporou během studia.

Obsah

Úvod	9
1 Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé.....	11
1.3.1 Pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti.....	15
1.3.2 Omezení rodičovské odpovědnosti	16
1.3.3 Zbavení rodičovské odpovědnosti	17
2 Subjekty řízení	20
2.1 Soud.....	21
2.1.1 Pravomoc soudu	21
2.1.2 Příslušnost soudu	21
2.2 Účastníci řízení	24
2.3 Osoby zúčastněné na řízení	26
2.3.1 Orgány sociálně-právní ochrany dětí v ČR	26
2.3.2 Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí.....	27
3 Řízení před soudem	29
3.1 Předběžná opatření.....	30
3.1.1 Předběžná opatření dle § 452 ZŘS	31
3.1.2 Předběžná opatření dle § 74 OSŘ.....	32
3.1.3 Výkon předběžných opatření.....	32
3.2 Zahájení řízení	32
3.3 Jiný soudní rok a jednání.....	35
3.4 Zjišťování skutkového stavu a dokazování	36
3.5 Rozhodnutí soudu	37
3.5.1 Forma rozhodnutí	38
3.5.2 Rozhodnutí ve věcech péče o nezletilého.....	39
3.5.3 Rozhodnutí ve věcech výživy nezletilého	41
3.5.4 Změna rozhodnutí.....	43
3.6 Náklady řízení	43
3.7 Opravné prostředky	45
3.7.1 Řádné opravné prostředky.....	45
3.7.2 Mimořádné opravné prostředky	46
3.8 Výkon rozhodnutí	47
3.8.1 Opravné prostředky.....	49
3.8.2 Náklady výkonu rozhodnutí.....	49
4 Cochemský model	51
4.1 Charakteristika Cochemského modelu.....	51
4.2 Čtyři základní pravidla Cochemského modelu	52
4.2.1 Pravidlo rychlosti.....	52
4.2.2 Pravidlo společné odpovědnosti.....	52

4.2.3	Pravidlo přednosti dohody	52
4.2.4	Pravidlo dobrovolnosti	53
4.3	Výhody a nevýhody Cochemského modelu	53
4.4	Historický exkurz.....	54
4.4.1	Legislativní a společenská východiska	54
4.4.2	Ustanovující konference	55
4.4.3	Cochemská dohoda	55
4.5	Průběh řízení.....	56
4.6	Role zapojených profesí.....	57
4.6.1	Advokát.....	57
4.6.2	Odbor péče o dítě	58
4.6.3	Pracovník poradenského centra	58
4.6.4	Soudce	58
4.6.5	Soudní znalec.....	59
4.7	České právní prostředí	60
	Závěr	63
	Resumé.....	65
	Seznam použitých zdrojů	66

Seznam zkratk

OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
o.s.ř.	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Úmluva	Úmluva o právech dítěte, ze dne 20.11.1989
ÚMPOD	Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí
ZOR	Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů
ZSPOD	Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
z.ř.s.	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Úmluva o právech dítěte z roku 1989 pojednává mimo jiné i o tom, že „*dětství má nárok na zvláštní péči a pomoc, že rodina, jako základní jednotka společnosti a přirozené prostředí pro růst a blaho všech svých členů a zejména dětí, musí mít nárok na potřebnou ochranu a takovou pomoc, aby mohla beze zbytku plnit svou úlohu ve společnosti, uznávající, že v zájmu plného a harmonického rozvoje osobnosti musí děti vyrůstat v rodinném prostředí, v atmosféře štěstí, lásky a porozumění, majíce na zřeteli, že dítě musí být plně připraveno žít ve společnosti vlastním životem.*“¹

Rodiče jsou v životě nezletilého těmi nejdůležitějšími osobnostmi. Ovšem vztahy mezi nimi mohou být nějakým způsobem narušeny, což vede k tomu, že je třeba upravit jejich vzájemné poměry. Rodičům by měla být v první řadě dáвана možnost dohody a až v případě dalších neshod nastupovat soud se svým určováním poměrů mezi rodiči a nezletilým. K těmto případům dochází bohužel velice často a o nezletilém dítěti a jeho právech rozhoduje soud, který se snaží mu poskytovat tu nejvyšší ochranu s co největším ohledem na jeho zájmy.

Cílem diplomové práce je uceleně pojednat o aktuální právní úpravě řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, podle ustanovení § 466 z.ř.s. Spolu s procesněprávními předpisy se zaměřím i na hmotněprávní úpravu. V poslední části práce bude pak zanalyzován Cochemský model, možnosti jeho aplikace v České republice s komparací aplikace v Německu.

Struktura diplomové práce je kromě úvodu a závěru rozčleněna do čtyř kapitol. První kapitola práce skýtá obecné a charakteristické rysy řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, včetně historického exkurzu a definic důležitých pojmů. Druhá kapitola je věnována subjektům řízení se zaměřením na soud, účastníky řízení i osoby zúčastněné na řízení. Další kapitola je nejobsáhlejší a stěžejní, neboť obsahuje popis samotného řízení před soudem, od zahájení, přes rozhodování až po případné opravné prostředky. Poslední kapitola se věnuje Cochemskému modelu, který je charakterizován především interdisciplinární dynamickou

¹ Úmluva o právech dítěte a související dokumenty, Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016, str. 2. ISBN 978-80-7421-120-1

spoluprací.² Dále kapitola obsahuje jeho historii, procesní úkoly zapojených osob, včetně analýzy jeho základních výhod a nevýhod a jeho aplikaci u nás.

Cochemskou praxi jsem si jako samostatnou kapitolu diplomové práce vybrala, protože mě již v minulosti zaujala svým řešením sporné situace pro dítě, jejímž cílem je přivést rodiče zpět k oboustranné komunikaci, která je stěžejní během řízení i samotné péče o nezletilé. Cochemská metoda je orientována na „perspektivu dítěte, bez níž je znalost „dobra dítěte“ jen prázdným pojmem, který je z perspektivy dospělých naplňován všemi zbylými zúčastněnými podle jejich individuálních zájmů a chuti.“³ Právě tyto body jsou podle mého názoru velice důležité při rozhodování ve věcech péče soudu o nezletilé a měl by na ně být kladen značný důraz. Současně lze celý systém hodnotit jako velice rychlý, efektivní a vhodný k další aplikaci v českém právním řádu. Obdobný názor zastává i Ústavní soud, který rodiče nabádá ke zvážení možnosti řešení jejich sporu dohodou, která já zárukou rychlého vyřízení sporu a současně je nejohleduplnější k zájmům nezletilého dítěte.⁴

² JURGEN Rudolph. *Ty jsi moje dítě*. 1. vydání. Praha: Magistrát hl. města Prahy, 2010, str. 79. ISBN: 978-80-254-8250-6

³ JURGEN Rudolph. *Ty jsi moje dítě*. 1. vydání. Praha: Magistrát hl. města Prahy, 2010, str. 32. ISBN: 978-80-254-8250-6

⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 30.12.2014, spis. zn. I. ÚS 1554/14

1 Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé

Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé zahrnuje jednotlivá dílčí řízení, která jsou demonstrativně vyčtena v § 466 z.ř.s. Soud rozhoduje dle §466 z.ř.s. zejména ve věcech „a) jména a příjmení nezletilého dítěte, b) péče o nezletilé dítě, c) výživy nezletilého dítěte, d) styku s nezletilým dítětem, e) rodičovské odpovědnosti, f) poručenství, g) opatrovnictví nezletilého dítěte, h) předání nezletilého dítěte, i) navrácení nezletilého dítěte, j) pro nezletilé dítě významných, na nichž se rodiče nemohou dohodnout, k) souhlasu s nakládáním se jměním nezletilého dítěte, l) zastupování nezletilého dítěte, m) ústavní výchovy nezletilého dítěte a jiných výchovných opatření, n) pěstounské péče, o) určení data narození nezletilého dítěte, p) přiznání svéprávnosti nezletilému dítěti, q) přivolení souhlasu a odvolání souhlasu zákonného zástupce k samostatnému provozování obchodního závodu nebo k jiné obdobné výdělečné činnosti.“ Z uvedeného výčtu jednotlivých předmětů řízení je zřejmé, že je z.ř.s., jako procesní předpis inspirovaný jednotlivými rubrikami, které obsahuje OZ.

Kromě uvedeného výčtu tak bude soud postupovat i v případech, které v tomto výčtu nejsou výslovně uvedena, může se jednat o „opatření podle § 13 a § 13a ZSPOD, která nejsou zcela totožná ani s výchovnými opatřeními podle § 925 OZ, ani s řízením podle § 971 odst. 2 OZ.“⁵ Oproti tomu existují druhy řízení, které se nezletilých přímo dotýkají, nicméně nejsou řazeny do skupiny věcí péče soudu o nezletilé, jedná se např. o povolení uzavřít manželství nezletilým, nebo o osvojení nezletilých.⁶

Společným znakem vyjmenovaných řízení, je hlavně to, že „V těchto řízeních musí jít především o nejlepší zájem nezletilých dětí.“⁷

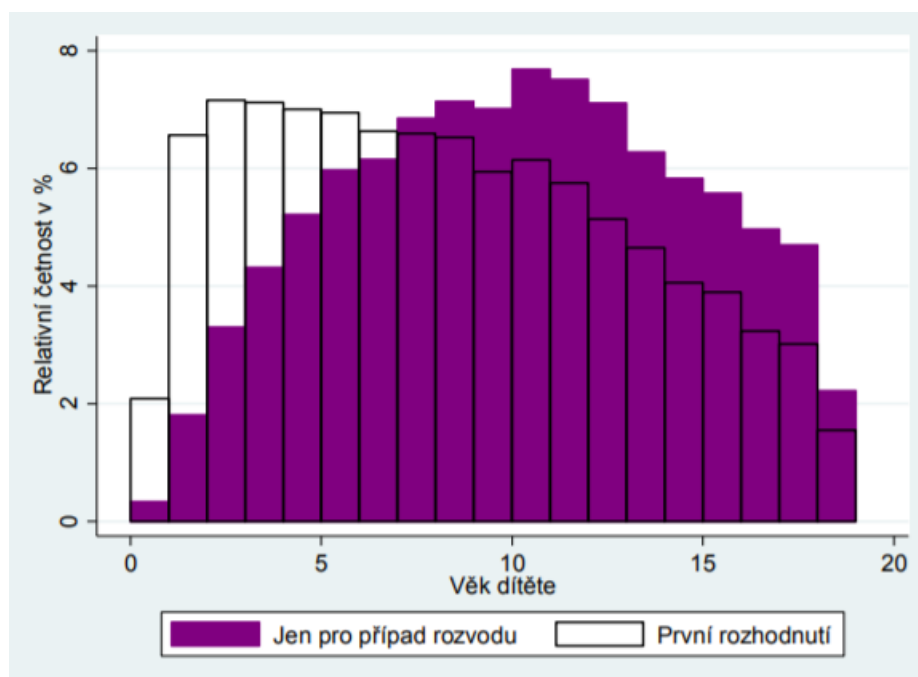
⁵ SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2020, str. 1011. ISBN 978-80-7400-788-0

⁶ LAVICKÝ, Petr a kolektiv. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 779. ISBN 978-80-7478-869-7

⁷ DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád I. Komentář: §1-200za*. Praha: C.H.Beck, 2009, str. 1304. ISBN 978-80-7400-107-9

Ze statistického hlediska se v roce 2019 řízení ve věcech péče o nezletilé nejvíce týkalo nezletilých ve věku jeden rok až pět let v případě prvního rozhodnutí o péči. A při rozhodnutí v případě rozvodu dětí ve věku sedm až deset let.⁸

Graf č. 1, zobrazující věkové složení nezletilých v řízeních ve věcech péče o nezletilé v roce 2019⁹

1.1 Historický vývoj

Pro tyto řízení byla procesněprávní úprava obsažena v hlavě páté, části třetí zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Ale jelikož došlo k přijetí nového zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, který působí jako zákon speciální, je aktuálně relevantní právě tato právní úprava a subsidiárně se dle § 1 odst. 2 z.ř.s. využívá o.s.ř. Změnou právní úpravy došlo k oddělení nesporných řízení do samostatného zákona. Současně došlo k odstranění ustanovení třetí části, hlavy páté o.s.ř. a ke zrušení ustanovení, vztahujících se k řízení nesporným.

⁸ České soudnictví 2019: Výroční statistická zpráva, [online], [cit. 22.8.2020]. Dostupné z: https://justice.cz/documents/12681/719244/Ceske_soudnictvi_2019_vyrocní_stat_zprava.pdf/28174b8b-c421-440b-9a17-1f48cfc50efc, str. 69

⁹ České soudnictví 2019: Výroční statistická zpráva, [online], [cit. 22.8.2020]. Dostupné z: https://justice.cz/documents/12681/719244/Ceske_soudnictvi_2019_vyrocní_stat_zprava.pdf/28174b8b-c421-440b-9a17-1f48cfc50efc, str. 70

Předcházející právní úprava byla založena na socialistické ideologii, ve které bylo charakteristické zasahování státu do soukromoprávních vztahů. Ovšem rozdíly mezi sporným a nesporným řízením začaly být po roce 1989 prohlubovány a nebylo možné je nadále nevnímat.¹⁰

Hmotněprávní úprava, zahrnující rodinné právo byla obsažena v zákoně č. 94/1963 Sb., o rodině. Spolu s účinností zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dne 1.1.2014, došlo k převzetí úpravy rodinného práva. V občanském zákoníku můžeme hledat odpovídající hmotněprávní úpravu k řízení ve věcech péče soudu o nezletilé v § 880 - § 886, § 907 - § 908 a § 953 - §957, v případech, kdy jde o věci péče o dítě, nebo ve věcech styku s nezletilým dítětem v § 887 - § 891 a § 927 a ve věcech výživného pak v § 910 - § 919 OZ.

1.2 Rozdíly mezi sporným a nesporným řízením

Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé patří mezi nesporná řízení. Pokusím se velice stručně nastínit zásadní rozdíly mezi nesporným a sporným řízením. Pro řízení nesporné je charakteristické jeho preventivní funkce, kdy v řízení jde o úpravu právních vztahů mezi účastníky pro budoucnost. Naproti tomu má řízení sporné funkci reparační, kdy jde o ochranu porušeného subjektivního práva. Dalším rozdílem je nutnost výslovného ustanovení pravomoci civilního soudu zákonem, v případě nesporného řízení, kdežto ve sporném řízení je tato pravomoc dána obecným způsobem. Ve sporném řízení se užívá první definice účastenství, zatímco v nesporném druhá a třetí definice. Nesporné řízení lze zahájit i bez návrhu na zahájení řízení (uplatnění zásady oficiality), ale sporné řízení lze zahájit pouze z iniciativy účastníků.¹¹

Dalším rozdílem je, že sporné řízení spočívá na systému dvou stran v kontradiktorním postavení. V tomto řízení proti sobě stojí dvě strany – žalobce a žalovaný, dva odpůrci, kteří se snaží o dosažení protikladného výsledku. V případě nesporného řízení se jedná o „uspořádání poměrů několika osob do budoucna, přičemž rozhodnutí soudu má konstitutivní charakter.“¹²

¹⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, str. 2

¹¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, str. 4

¹² LAVICKÝ, Petr a kolektiv. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 2-3. ISBN 978-80-7478-869-7

1.3 Rodičovská odpovědnost

Jedná se o výraz, který označuje všechna práva a povinnosti mezi rodiči a dětmi, která jsou osobní povahy.¹³ „*Pojem rodičovské odpovědnosti vychází z anglického pojmu „responsibility“, jedná se tedy o příkaz být si vědom a snažit se o řádné a maximálně prospěšné chování při zdůraznění cíle – dosažení dobrého rodičovství.*“¹⁴

Před nabytím účinnosti OZ byla rodičovská zodpovědnost vymezena v § 31 odst. 1 ZOR jako „*souhrn práv a povinností při péči o nezletilé dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, při zastupování nezletilého dítěte a při správě jeho jmění*“

V současnosti je rodičovská odpovědnost zakotvena v § 858 OZ a obsahuje „*práva a povinnosti rodičů, spočívající v péči o dítě, která zahrnuje zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj a dále ochranu dítěte, udržování osobního styku s ním, zajišťování jeho výchovy a vzdělání, jeho zastupování a spravování jeho jmění*“. Mezi předcházející a současnou právní úpravou spatřujeme rozdíl hlavně v zajišťování výchovy a vzdělání nezletilého dítěte, což je v současnosti důležitým sociálním tématem.

„*Účelem rodičovské odpovědnosti je na straně jedné realizace rodičovství rodiči dítěte a na straně druhé ochrana práv a právem chráněných zájmů dítěte.*“¹⁵

Rodičovská odpovědnost je pro oba rodiče shodná, a to včetně jejího rozsahu a jsou v rovnoprávném postavení, a to bez ohledu na to, jak ke vzniku jejich rodičovství došlo.¹⁶ Rodičovská odpovědnost vzniká ex lege narozením dítěte, nehledě na to, zda jsou rodiče manželé, zda spolu žijí, či nikoli.¹⁷ Práva a povinnosti, jež vyplývají z rodičovské odpovědnosti zanikají ke dni,

¹³ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655 - § 975). Komentář.* Praha: C.H.Beck, 2014, str. 816. ISBN 978-80-7400-503-9

¹⁴ POLÁK, Vladimír, WESTPHALOVÁ, Lenka. *Interdisciplinární spolupráce ve věcech péče soudu o nezletilé.* Právní rozhledy, Praha: C.H.Beck, 2018, č. 7, str. 240-248. ISSN 1210-6410

¹⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Rodinné právo.* 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2017, str. 212. ISBN 978-80-7400-644-9

¹⁶ NOVOTNÝ, P., IVČÍČOVÁ, J., SYRŮČKOVÁ, I., VONDRÁČKOVÁ, P. *Nový občanský zákoník – Rodinné právo.* 2. vydání, Praha: Grada Publishing, 2017, str. 150. ISBN: 978-80-271-0431-4

¹⁷ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo.* 3., přepracované a doplněné vydání, Brno: Doplněk, 2006, str. 221. ISBN 80-7239-192-5

kdy dítě nabude plné svéprávnosti, případně zanikají ke dni právní moci rozhodnutí o osvojení dítěte (v tomto případě současně vznikají osvojitelům dítěte).¹⁸

Dle § 859 OZ není součástí rodičovské odpovědnosti vyživovací povinnost. Tedy ani pozastavení, omezení či zbavení rodičovské odpovědnosti nemůže mít vliv na plnění vyživovací povinnosti k dítěti.

K největším zásahům do právního vztahu mezi rodičem a nezletilým dítětem řadíme zásah do rodičovské odpovědnosti. K takovému zásahu je oprávněn pouze soud,¹⁹ který tak může učinit pouze v nejlepším zájmu dítěte. Současně musí být u takového zásahu dán jasný legitimní cíl a přiměřenost zásahu.²⁰

Dle ročního výkazu o výkonu sociálně-právní ochrany dětí za rok 2019 bylo v roce 2019 podáno celkem 387 návrhů (podnětů) k soudu na pozastavení, omezení či zbavení rodičovské odpovědnosti. V drtivé většině soud předmětným návrhům vyhověl.

Pokud je rodič pozastaven či omezen v rodičovské odpovědnosti z rozhodnutí soudu, je stále jejím nositelem.²¹ Jediným případem, kdy žijící rodič nezletilého dítěte není nositelem rodičovské odpovědnosti je zbavení rodičovské odpovědnosti rodiče soudem.²² Dojde-li k pozastavení, omezení či zbavení rodičovské odpovědnosti, tak se dotčená práva a povinnosti koncentrují v osobě druhého rodiče a pokud i u něj dojde k omezení, je nutné nezletilému dítěti ustanovit opatrovníka.

1.3.1 Pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti

„Brání-li rodiči ve výkonu jeho rodičovské odpovědnosti závažná okolnost a lze-li se domnívat, že je toho v souladu se zájmy dítěte třeba, může soud rozhodnout, že se výkon rodičovské odpovědnosti tohoto rodiče pozastavuje.“²³

¹⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Rodinné právo*. 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2017, str. 230. ISBN 978-80-7400-644-9

¹⁹ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3., přepracované a doplněné vydání. Brno: Doplněk, 2006, str. 236. ISBN 80-7239-192-5

²⁰ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Rodinné právo*. 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2017, str. 229. ISBN 978-80-7400-644-9

²¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655 - § 975). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2014, str. 867. ISBN 978-80-7400-503-9

²² NOVOTNÝ, P., IVČIČOVÁ, J., SYRŮČKOVÁ, I., VONDRÁČKOVÁ, P. *Nový občanský zákoník – Rodinné právo*. 2. vydání, Praha: Grada Publishing, 2017, str. 150. ISBN: 978-80-271-0431-4

²³ § 869 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Mezi závažné okolnosti, které brání rodiči ve výkonu jeho rodičovské odpovědnosti, řadíme dlouhodobý zahraniční pobyt, nemoc nebo výkon trestu odnětí svobody. Pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti nelze chápat jako sankci pro rodiče, ale jedná se naopak o pomoc, kdy rodič není z objektivních důvodů schopen rodičovskou odpovědnost vykonávat a zájem dítěte to vyžaduje.

Pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti lze zrušit a rodičovská práva obnovit, pokud odpadnou důvody, pro které došlo k pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti.²⁴

1.3.2 Omezení rodičovské odpovědnosti

„Nevykonává-li rodič svoji rodičovskou odpovědnost řádně a vyžaduje-li to zájem dítěte, soud jeho rodičovskou odpovědnost omezí, nebo omezí její výkon, a zároveň stanoví rozsah tohoto omezení.“²⁵

Na rozdíl od pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti se v případě omezení jedná o subjektivní a nikoli objektivní důvody k zásahu do rodičovské povinnosti. V případě rozhodnutí o omezení rodičovské odpovědnosti je nutné konkrétně vymezit rozsah tohoto omezení (na rozdíl od pozastavení a zbavení, které jsou rozhodnutím en block).²⁶ Omezení rodičovské odpovědnosti může spočívat v tom, že rodič nebude oprávněn spravovat majetek nezletilého dítěte nebo udělovat/odpírat souhlas s léčebnými úkony ve zdravotnických zařízeních.

V návaznosti na rozhodování soudu o omezení rodičovské odpovědnosti je nutno dle § 872 OZ, též posoudit, zda je nezbytné omezit právo rodiče na styk s dítětem. Pokud u rodiče nastane změna poměrů a pominou-li tak důvody pro rozhodnutí o omezení rodičovské odpovědnosti může soud rozhodnout o zrušení tohoto rozhodnutí. Rodič pak vykonává neomezenou rodičovskou odpovědnost.²⁷

V této části považuji za vhodné zmínit i faktické omezení rodičovské odpovědnosti, pro které je charakteristické, že k tomuto omezení nedochází na základě rozhodnutí soudu podle § 870 OZ, ale na základě

²⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.4.2011, spis. Zn. 30 Cdo 3522/2009

²⁵ § 870 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

²⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Rodinné právo*. 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2017, str. 229. ISBN 978-80-7400-644-9

²⁷ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655 - § 975). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2014, str. 873-874. ISBN 978-80-7400-503-9

jiného soudního rozhodnutí. Nejčastějším případem, se kterým se setkáváme je omezení ve výkonu osobní péče o dítě. „*Opatření, která je soud péče o nezletilé povinen učinit v případech, kdy rodiče spolu nežijí, kdy se nedohodli o podstatných věcech při výkonu rodičovské zodpovědnosti nebo v případě rozvodu manželství rodičů, ve svých důsledcích zpravidla vždy představují určité faktické omezení výkonu práv jednoho nebo obou rodičů ve vztahu k nezletilému dítěti; nejde však o omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti ve smyslu.*“²⁸ Mezi další faktická omezení můžeme zařadit i ustanovení zvláštního opatrovníka pro správu jmění či zákaz styku rodiče s dítětem.

1.3.3 Zbavení rodičovské odpovědnosti

„*Zneužívá-li rodič svoji rodičovskou odpovědnost nebo její výkon, anebo svoji rodičovskou odpovědnost nebo její výkon závažným způsobem zanedbává, soud jej jeho rodičovské odpovědnosti zbaví.*“²⁹

Zbavení rodičovské odpovědnosti představuje nejtvrďší zásah do vztahu mezi rodičem a dítětem, proto ke zbavení rodičovské odpovědnosti dochází ve výjimečných případech, kdy rodič rodičovskou odpovědnost zneužívá anebo naopak její výkon závažným způsobem zanedbává. Ovšem aby byl tento zásah obhájitelný, je nutné trvalejší vybočení nebo opomenutí rodičovské péče, nikoli pouze jednorázové.³⁰ Zneužívání či zanedbávání rodičovské odpovědnosti musí dosáhnout takového stupně, že k účinné ochraně dítěte již není možné dojít jiným prostředkem (omezení rodičovské odpovědnosti, zákaz styku s dítětem), a je tedy nutno přistoupit ke zbavení rodičovské odpovědnosti.³¹

Ačkoli by se mohlo zdát, že zanedbáváním či zneužíváním rodičovské odpovědnosti musí nutně docházet k naplnění skutkové podstaty některého trestného činu, které slouží k ochraně nezletilých dětí, není tomu tak.³² Za zneužívání rodičovské odpovědnosti považujeme např. ohrožení tělesného a duševního vývoje dětí, svádění k nemorálnímu způsobu života či jejich týrání.³³ Za závažné zanedbávání rodičovské odpovědnosti považujeme např. dlouhodobé

²⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10.12.2008, spis. Zn. 30 Cdo 5057/2008

²⁹ § 871 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

³⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.5.2013, spis. Zn. 30 Cdo 1376/2012

³¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655 - § 975). Komentář.* Praha: C.H.Beck, 2014, str. 877. ISBN 978-80-7400-503-9

³² HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo.* 3., přepracované a doplněné vydání, Brno: Doplněk, 2006 str. 238. ISBN 80-7239-192-5

³³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.5.2013, spis. Zn. 30 Cdo 1376/2012

neplnění rodičovské odpovědnosti, nemorální způsob života rodičů, soustavné neplnění vyživovací povinnosti k dítěti, případně také dlouhodobý nezáměr o dítě.³⁴

Zbavení rodičovské odpovědnosti je již na rozdíl od pozastavení výkonu rodičovské odpovědnosti sankcí pro rodiče, ovšem primárním účelem není trestání rodiče, ale ochrana dítěte.³⁵ Pokud soud nerozhodne o povolení styku rodiče s dítětem, je automaticky rodiči toto právo odebráno.

V případě, kdy je proti dítěti rodičem spáchán úmyslný trestný čin, nebo je-li jím dítě použito ke spáchání trestného činu, je ponecháno na posouzení soudu, zda přistoupí ke zbavení rodičovské odpovědnosti rodiče.

Pokud nebylo nezletilé dítě osvojeno, je možné po odpadnutí důvodů, pro které bylo soudem rozhodnuto o zbavení rodičovské odpovědnosti, aby soud rozhodnutí zrušil a obnovil tak rodičovská práva rodiče.³⁶

1.4 Pojem nezletilé dítě

V českém právním řádu spatřujeme rozdíl mezi zletilostí a nabytím plné svéprávnosti. Zletilost se dle § 30 odst. 1 OZ nabývá dovršením osmnáctého roku věku. Nabytí plné svéprávnosti je vázáno na zletilost osoby, ovšem § 30 odst. 2 OZ pamatuje na případ, kdy nabytí plné svéprávnosti předchází nabytí zletilosti. V tomto případě se plné svéprávnosti nabývá přiznáním svéprávnosti či uzavřením manželství.

Úmluva o právech dítěte dítě vymezuje jako „*dítětem se rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jež se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.*“³⁷

V případě, kdy tedy osoba nabyla plné svéprávnosti ještě před nabytím zletilosti, je stále dítětem ve smyslu Úmluvy o právech dítěte. Tato Úmluva tím rozšiřuje ochranu, poskytovanou dětem i na osoby nezletilé, které již mají plnou svéprávnost.

³⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.8.2006, spis. Zn. 30 Cdo 2873/2005

³⁵ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Rodinné právo*. 2. vydání, Praha: C.H.Beck, 2017, str. 230. ISBN 978-80-7400-644-9

³⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19.12.2017, spis. Zn. 21 Cdo 5461/2015

³⁷ Úmluva o právech dítěte a související dokumenty, Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016, str. 3. ISBN 978-80-7421-120-1

1.5 Nejlepší zájem nezletilého dítěte

Nejlepší zájem nezletilého dítěte je řazen k základním principům rodinného práva. Tento zájem je definován jako „*životní úroveň a podmínky nezbytné pro jeho zdravý tělesný, duševní, duchovní, mravní a sociální vývoj a plnohodnotné dětství.*“³⁸

Nejvyšší soud se snažil shrnout pojem „nejlepší zájem nezletilého dítěte“ takto „*Rozhodování třetích osob o nejlepších zájmech dítěte vychází z uspokojení základních potřeb dítěte (výživa, bydlení, zdraví), jeho rozvoje, názorů a přání dítěte, totožnosti dítěte, citového spojení, jeho zdraví, bezpečí, ochrany, zaopatření, péče, soudržnosti rodiny, trvalosti domova, vazeb dítěte na kamarády, ze školních vztahů, rizik náhradní péče, kulturního pozadí či náboženské víry. Samotné rozhodnutí pak musí sledovat cíl stabilního, a nikoliv přechodného řešení, které sleduje skutečně dlouhodobé zájmy dítěte...*“³⁹

Při jakékoli činnosti, týkající se nezletilého dítěte, musí být tento nejlepší zájem hájen jako přední aspekt při rozhodování o dítěti. Právě z užití slova „přední“ a nikoli „prvořadý“ lze usoudit, že by tento zájem měl být hájen a zvažován na prvním místě a současně by mu měl být dáván vyšší význam než zájmům ostatním. Nicméně nemusí mít za všech okolností absolutní přednost.⁴⁰

Pokud stát zasáhne do autonomie rodiny, potřeby dítěte se stávají prvořadými a rozhodnutí by mělo být uváženo na základě vnímání času dítětem a potřeby zachování současných vztahů dítěte.⁴¹

³⁸ Národní akční plán k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 až 2011, str. 5

³⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26.4.2012, spis. zn. 30 Cdo 3430/2011

⁴⁰ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26.4.2012, spis. zn. 30 Cdo 3430/2011

⁴¹ GOLDSTEIN, Joseph, FREUD, Anna, SOLNIT, Albert J. *Beyond the Best Interests of the Child*. New York: Free Press, 1973, str. 170. ISBN 0029122902.

2 Subjekty řízení

Procesními subjekty jsou ti, kteří svým působením právně ovlivňují proces a kteří jsou k tomuto účelu vybaveni procesními právy a povinnostmi. Vzhledem k tomu, že se setkáváme s odvětvím veřejného práva, sloužícího k ochraně práv soukromých, je otázka subjektů řízení komplikovanější. Do skupiny subjektů zařazujeme právě osoby soukromého práva, o jejichž právech a povinnostech je rozhodováno, současně ale i veřejnoprávní soud.⁴²

Subjekty řízení lze v zásadě rozdělit na dvě skupiny, a to již zmiňovaný soud, jako orgán vrchnostenský a účastníky řízení. Tyto skupiny subjektů jsou obligatorní a během řízení mezi nimi vznikají procesněprávní vztahy.

Soud je orgánem, který má vůči účastníkům nadřazené postavení. Dle § 2 o.s.ř. soud v občanském soudním řízení projednává a rozhoduje spory a jiné právní věci, provádí výkon rozhodnutí, která nebyla splněna dobrovolně a současně přitom dbá o to, aby nedocházelo k porušování práv a právem chráněných zájmů a aby práv nebylo zneužíváno. Současně je vnímán jako nezávislý, nestranný a nezúčastněný objekt, který právo nalézá při konfliktních situacích.

Účastníci řízení jsou oproti tomu v postavení subordinačním (podřízeném), ovšem plní nejdůležitější funkci, protože na jejich vůli záleží, zda a jak bude proces postupovat.

Existuje i další skupina subjektů, tzv. zvláštní subjekty řízení, kteří mohou v řízení vystupovat, jedná se o subjekty, zastupující veřejný zájem, odlišný od zájmu nositele práva a povinností, např. Státní zastupitelství, Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových.⁴³ Rozlišujeme i další skupinu zvláštních subjektů řízení, která zahrnuje ty „jež se podílejí na rozhodovací činnosti soudu, ať už jsou to vyšší soudní úředníci, asistenti soudců, justiční čekatelé“.⁴⁴

⁴² WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání, Praha: Leges, 2018, str. 87. ISBN 978-80-7502-298-1

⁴³ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Pojmové znaky civilního procesu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, str. 90. ISBN 978-80-7380-538-8.

⁴⁴ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Pojmové znaky civilního procesu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, str. 90. ISBN 978-80-7380-538-8.

2.1 Soud

2.1.1 Pravomoc soudu

V civilním procesu je pravomoc soudu důležitou procesní podmínkou, která musí být splněna, jelikož bez ní soud není oprávněn vést v dané věci řízení. Pravomoc civilního soudu v zásadě znamená „*oprávnění projednat a rozhodnout soukromoprávní spor nebo jinou právní věc, v nichž obě strany mají rovné postavení, jedna není nadřizena druhé a žádná ze stran nemůže prosadit svou vůli jinak než před orgánem, které je k řešení takového sporu povolán zákonem*“⁴⁵.

Oprávnění a povinnosti rozhodovat přímo v řízeních ve věcech péče soudu o nezletilé jsou soudům přiřknuty ustanoveními § 1 odst. 1 z.ř.s. a § 2 písm. t) z.ř.s.

2.1.2 Příslušnost soudu

Správné určení příslušnosti soudu je zcela zásadní, neboť jen ten soud, který je příslušný je oprávněn ve věci vést řízení a ve věci též rozhodovat. Rozlišujeme příslušnost soudu věcnou, místní nebo funkční.⁴⁶ Ačkoli s ohledem na téma práce se může podkapitola příslušnost soudu zdát jako nadbytečná, považuji za důležité alespoň stručně nastínit její druhy a principy, dle kterých je určována, a to především z důvodu dokreslení celého tématu práce.

2.1.2.1 Věcná příslušnost

Samotná věcná příslušnost soudu je definována jako vymezení článku soudní soustavy, který je oprávněn v prvním stupni projednat a rozhodnout o věci určitého druhu. Obecně je věcná příslušnost soudu prvního stupně stanovena § 9 odst. 1 o.s.ř. soudům okresním, a to, pokud není zákonem stanoveno jinak. Odstavec 2 a 3 § 9 o.s.ř. uvádí výjimky, ve kterých rozhodují krajské soudy, případně Nejvyšší soud ČR.

Ustanovení § 3 z.ř.s., upravující věcnou příslušnost soudů, je ve vztahu k o.s.ř. zákonem speciálním. Spory jsou rozčleněny do kategorií, spadající k jednotlivým soudům. Dle povahy projednávané věci se spory člení mezi běžné či méně složité věci, o kterých rozhodují okresní soudy. A naopak věci skutkově, právně obtížnější či ne tak obvyklé jsou řazeny k projednání soudům

⁴⁵ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Občanský soudní řád Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2017, str. 13. ISBN 978-80-7400-673-9

⁴⁶ STAVINOHOVÁ, Jaruška, HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Doplněk, 2003, str. 193. ISBN 80-7239-155-0.

krajským.⁴⁷ Nejvyšší soud rozhoduje v prvním stupni na základě § 51 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

Jelikož z.ř.s. nestanoví žádné zvláštní pravidlo, týkající se věcné příslušnosti soudů ve věcech péče soudu o nezletilé. Tak jsou pro tato řízení dle § 3 z.ř.s. věcně příslušné soudy okresní, v Praze jsou to jednotlivé obvodní soudy a v Brně Městský soud v Brně.

Soud je povinen svou věcnou příslušnost zkoumat během celého řízení (§ 104a odst. 1 o.s.ř.), pokud dojde ke zjištění, že není věcně příslušným soudem, není oprávněn věc okamžitě postoupit soudu, který je podle jeho zjištění věcně příslušným. Soud je povinen o svém závěru informovat účastníky řízení, poskytnout jim možnost se k uvedenému vyjádřit a celý spis, včetně vyjádření účastníků následně předložit svému nadřízenému vrchnímu soudu.⁴⁸

2.1.2.2 Místní příslušnost

Místní příslušnost určuje, který z věcně příslušných soudů je příslušný věc projednat a rozhodnout o ni.⁴⁹ Obecně je místní příslušnost soudu stanovena § 84 o.s.ř., jako obecný soud účastníka, proti němuž návrh směřuje. Ovšem z.ř.s., jako lex specialis ve vztahu k o.s.ř., v § 4 stanoví jako příslušný soud, obecný soud osoby, v jejímž zájmu se řízení koná.

Existuje výjimka této obecné úpravy místní příslušnosti, která je obsažena v § 467 z.ř.s. Ustanovení § 467 z.ř.s. je aplikováno přímo na řízení ve věcech péče soudu o nezletilé a stanoví pro řízení příslušný obecný soud nezletilého dítěte. Obecný soud nezletilého je v § 4 odst. 2 z.ř.s. definován jako „*soud, v jehož obvodu má nezletilý na základě dohody rodičů nebo rozhodnutí soudu, popř. jiných rozhodujících skutečností, své bydliště.*“ Dále zákon stanoví postup pro určení příslušného soudu v případě, že není obecný soud nezletilého znám, nebo nemůže-li včas zakročit. Dle § 467 odst. 2 z.ř.s. v takovém případě zakročí ten soud, v jehož obvodu se nezletilý zdržuje a jakmile je věc možné předat příslušnému soudu, učiní tak.

⁴⁷ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Pojmové znaky civilního procesu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, str. 100. ISBN 978-80-7380-538-8.

⁴⁸ LAVICKÝ, Petr a kolektiv. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 17. ISBN 978-80-7478-869-7

⁴⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Pojmové znaky civilního procesu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, str. 104. ISBN 978-80-7380-538-8.

Zásada perpetuatio fori, upravena v § 11 o.s.ř. stanoví zásadu trvání příslušnosti soudu po celou dobu řízení, přičemž rozhodnými okolnostmi jsou okolnosti aktuální v době zahájení řízení.

Řízení ve věcech péče soudu o nezletilého je bráno jako celistvý blok, proto se místní příslušnost posuzuje pouze v okamžiku zahájení prvního řízení, během tohoto řízení je soudem založen opatrovnický spis, který je využíván i během případných následujících řízení, týkajících se téhož nezletilého. V rámci tohoto spisu je též prováděna soudní dohledová činnost. Opatření, týkající se jednotlivce se častokrát týkají i ostatních sourozenců, právě proto je v případě sourozenců veden jeden spis pro všechny.⁵⁰

Výjimku tvoří institut přenesení příslušnosti obsažen v § 5 z.ř.s. Dle tohoto ustanovení lze místní příslušnost změnit, ale pouze v případě změn okolností, podle nichž se posuzuje příslušnost soudu a současně je-li to v zájmu nezletilého. Dle Nejvyššího soudu je účelem § 5 z.ř.s. zajištění ochrany nezletilého „V zájmu dítěte je, aby o věci rozhodl soud, který k tomu má nejlepší podmínky, přičemž toto kritérium nelze chápat tak, že tímto soudem musí být vždy soud geograficky nejbližší místu bydliště dítěte.“⁵¹ Ovšem na druhou stranu je vyloučeno, aby docházelo k přenesení příslušnosti jen na základě pouhého zjištění nového bydliště dítěte.⁵²

Posouzení změn okolností, podle nichž se posuzuje příslušnost soudu je ponechána na soudech, mají tedy širokou interpretační možnost vypořádat se se závažností předmětných změn. Krajský soud v Ústí nad Labem stanovil, že pro změnu místní příslušnosti „musí jít o změny trvalé Rozhodnutí o předběžném opatření je vždy přechodné povahy, a proto nezpůsobuje změnu trvalého rázu.“⁵³

Pokud přece jen k přenesení místní příslušnosti soudu dojde a soud, na který byla příslušnost přenesena s tímto nesouhlasí, předloží věc k rozhodnutí

⁵⁰ SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2015, str. 936-937. ISBN 978-80-7400-297-7.

⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2.3.2017, spis. Zn. 21 Cdo 3468/2016

⁵² KOTRADY, Pavel, ŠŤASTNÝ, Petr. *Praktické otázky místní příslušnosti soudu a jejího přenášení v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé*. Bulletin advokacie, Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2019, č. 10, str. 35. ISSN 1210-6348

⁵³ Usnesení Krajského soud v Ústí nad Labem ze dne 13.6.2003, spis. zn. 30 Co 352/2003

svému nadřízenému soudu. Rozhodnutím tohoto soudu je soud nižší instance vázán a současně jej nelze napadnout žádným opravným prostředkem.⁵⁴

2.1.2.3 Funkční příslušnost

Funkční příslušnost soudu můžeme vnímat jako „*rozsah působnosti soudů různých článků soudní soustavy při postupném projednávání jedné a téže věci v jednotlivých instancích.*“⁵⁵

Funkční příslušnost není v z.ř.s. zmíněna, proto musíme vycházet z úpravy, obsažené v o.s.ř. Věcně příslušnými soudy ve věcech péče soudu o nezletilé jsou dle § 3 z.ř.s. v prvních stupních okresní soudy, o odvolání proti jejich rozhodnutí budou dle § 10 odst. 1 o.s.ř. rozhodovat krajské soudy. V tomto řízení je vyloučeno rozhodování krajského soudu jako soudu prvního stupně a současně je též vyloučena přípustnost dovolání, s výjimkou rozsudků, týkajících se omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti, pozastavení nebo omezení jejího výkonu, určení nebo popření rodičovství nebo nezrušitelného osvojení.

2.2 Účastníci řízení

Právní teorie rozlišuje tři definice účastníků řízení. První z definic je obsažena v § 90 o.s.ř., podle níž jsou účastníky žalobce a žalovaný. Pro tuto definici je typické využití pouze ve sporných řízeních podle třetí části o.s.ř. Další dvě definice jsou zakotveny přímo v z.ř.s., a to konkrétně v § 6.

Druhá definice, obsažená v § 6 odst. 2 z.ř.s., označuje za účastníky navrhovatele a ty, které zákon za účastníky označuje. O účastenství podle této druhé definice se jedná, v případě řízení, které lze zahájit pouze na návrh.

Pokud lze řízení zahájit i bez návrhu, jde o účast dle tzv. třetí definice. Třetí definice je zakotvena v § 6 odst. 1 z.ř.s. a definuje účastníky řízení jako navrhovatele a ty, o jejichž právech a povinnostech má být v řízení jednáno.⁵⁶

Pro účastenství v nesporném řízení není důležité, kdo je v návrhu jako účastník označen, účastenství zakládá hmotněprávní postavení účastníků.

⁵⁴ HAMULÁKOVÁ, Klára. *Místní příslušnost soudů ve věcech rodinněprávních se zaměřením na řízení ve věcech péče soudu o nezletilé*. Právní fórum, Praha: ASPI, 2012, č. 9, str. 407-411. ISSN 1214-7966

⁵⁵ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Pojmové znaky civilního procesu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, str. 103. ISBN 978-80-7380-538-8.

⁵⁶ SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2015, str. 10. ISBN 978-80-7400-297-7.

V případě, že by došlo k tomu, že by mělo být v řízení jednáno o právech a povinnostech někoho, kdo se neúčastní řízení, soud ho přibere do řízení.⁵⁷ Účastníci v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé nejsou zákonem konkrétně vymezeni, proto je třeba je vyvodit z úpravy obsažené v § 6 odst. 1 z.ř.s. Účastníkem řízení je vždy nezletilé dítě, jeho rodiče (pokud nebyli zbaveni rodičovské odpovědnosti zbaveni), případně další subjekty (pěstoun, poručník).⁵⁸

Účast nezletilého v řízení před soudem je podmíněna dvěma podmínkami – procesní způsobilostí a způsobilostí být účastníkem řízení. Způsobilost být účastníkem řízení má dle § 19 o.s.ř. každý, kdo má právní osobnost. Ta je přiznána všem fyzickým osobám od narození až do smrti, včetně nezletilých.

Procesní způsobilost neboli způsobilost samostatně jednat před soudem má dle § 20 odst. 1 o.s.ř. každý v tom rozsahu, v jakém je svéprávný. Procesní způsobilost fyzické osoby vzniká v plném rozsahu zletilostí, případně přiznáním svéprávnosti. U nezletilých je to v takových případech, „*kteřé jsou svou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jejich věku*“⁵⁹. Pokud je to nutné zastupuje nezletilého před soudem jeho zákonný zástupce.

Zákonnými zástupci nezletilého jsou rodiče (nebyli-li zbaveni rodičovské odpovědnosti), případně poručník. V případech, kdy může nastat kolize zájmů mezi zájmy nezletilého a jeho zákonným zástupcem soud jmenuje tzv. kolizního opatrovníka. „*O střet zájmů mezi rodiči a dětmi půjde nejen v případě, kdy rozpor zájmů zástupce se zájmy zastoupeného existuje a je v řízení zjištěn, ale i v případech, kdy střet zájmů pouze hrozí, přitom však nemusí vůbec nastat.*“⁶⁰

Teoretická pravděpodobnost střetu zájmů je ve všech řízeních ve věcech péče soudu o nezletilé, a z tohoto důvodu je dle § 469 z.ř.s. nezletilý v řízení vždy zastoupen. Zástupce nezletilého za něj hájí jeho zájmy, vykonává všechna procesní

⁵⁷ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Pojmové znaky civilního procesu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, str. 134. ISBN 978-80-7380-538-8.

⁵⁸ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání, Praha: Leges, 2018, str. 464. ISBN 978-80-7502-298-1

⁵⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Pojmové znaky civilního procesu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, str. 141. ISBN 978-80-7380-538-8.

⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9.10.2003, spis. Zn. 21 Cdo 890/2003

práva a je oprávněn činit jménem nezletilého všechny úkony, které může v řízení jako účastník činit.

2.3 Osoby zúčastněné na řízení

Další kategorií osob jsou osoby zúčastněné na řízení, tyto osoby nejsou účastníky řízení, ale mají na toto řízení jistý vliv. Nemohou řízení sami ovlivňovat procesními úkoly, ale mají jistá práva a povinnosti, která řízení ovlivňují. Jedná se o znalce, tlumočníky nebo svědky.⁶¹ Pro řízení ve věcech péče soudu o nezletilé jsou nejdůležitější níže uvedené osoby zúčastněné.

2.3.1 Orgány sociálně-právní ochrany dětí v ČR

Sociálně právní ochrana je vymezena v § 1 ZSPOD jako „ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochranu oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění, působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny“. Samotný ZSPOD, který nabyl účinnosti 1.4.2000 je souhrnnou úpravou regulace a nezbytného zasahování státu do vztahů v rodině.⁶²

V druhé části ZSPOD jsou zakotveny samotné základy sociálně-právní ochrany. Tyto základní zásady jsou reakcí především na čl. 3 a 12 Úmluvy.⁶³

- a) „Předním hlediskem sociálně-právní ochrany je zájem a blaho dítěte, ochrana rodičovství a rodiny a vzájemné právo rodičů a dětí na rodičovskou výchovu a péči.“ (§ 5 ZSPOD)
- b) Dle § 7 odst. 1, 2 ZSPOD je každý je oprávněn upozornit rodiče nebo orgán sociálně-právní ochrany na závadné chování dětí a porušení či zneužití práv, vyplývajících z rodičovské odpovědnosti.
- c) Dle § 8 odst. 1 ZSPOD je dítě oprávněno požádat o pomoc při ochraně svých práv orgány sociálně-právní ochrany.
- d) Dle odst. 2 téhož § ZSPOD je dítě oprávněno při projednávání všech záležitostí, jež se ho týkají vyjádřit své názory, pokud je toho schopno.

⁶¹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Pojmové znaky civilního procesu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, str. 165. ISBN 978-80-7380-538-8.

⁶² HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3., přepracované a doplněné vydání, Brno: Doplněk, 2006, str. 360. ISBN 80-7239-192-5

⁶³ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3., přepracované a doplněné vydání, Brno: Doplněk, 2006, str. 363. ISBN 80-7239-192-5

Vymezení OSPOD je stanoveno v § 4 ZSPOD. Obecní úřad obce s rozšířenou působností vykonává dle § 17 ZSPOD funkci opatrovníka nezletilého. Ustanovení § 61 ZSPOD stanoví místní příslušnost OSPOD dle trvalého bydliště nezletilého.

Nezletilý je v řízení dle § 469 odst. 1 z.ř.s. v řízení vždy zastoupen opatrovníkem, a to zpravidla orgánem sociálně-právní ochrany dětí. Opatrovník je jmenován soudem v usnesení o zahájení řízení, v případě řízení zahájeného na návrh při prvním úkonu ve věci. Toto usnesení je doručováno účastníkům řízení i jmenovanému opatrovníkovi, kromě případu, kdy je vyhlášeno při jednání a zúčastnění se práva na odvolání proti tomuto usnesení vzdají.⁶⁴

Nevýhodou pracovníků OSPOD je často jejich nedostatečné právní vzdělání. Ústavní soud, se ve svém nálezu vyjádřil tak, že „*tento orgán (OSPOD) již nemá vlastní odborné kapacity pro právní zastupování.*“⁶⁵ A bylo by tedy vhodnější jmenovat advokáta opatrovníkem nezletilého, v případech, kdy nezletilý stojí na jedné straně občanskoprávního sporu, nebo se jedná o odborně komplikovaný případ, kde je zapotřebí znalostí a zkušeností, získaných výkonem advokacie.⁶⁶

V případech, kdy OSPOD podal podnět nebo návrh na zahájení řízení, je z důvodu zamezení kolize zájmů, vyloučen ze jmenování opatrovníkem nezletilého. Z praxe vyplývá, že je soudem ustanoven jiný OSPOD. Ačkoli příslušný OSPOD není účastníkem řízení, je jeho znalost poměrů důležitá a soud by měl jeho názor zjišťovat.

2.3.2 Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí

ÚMPOD byl zřízen § 3 odst. 1 ZSPOD a má sídlo v Brně. Jedná se o správní úřad s celostátní působností, který je podřízen Ministerstvu práce a sociálních věcí. ÚMPOD navazuje na činnost Ústředí pro mezinárodněprávní ochranu mládeže.

⁶⁴ SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2015, str. 941. ISBN 978-80-7400-297-7.

⁶⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 19.2.2014, spis. zn. I.ÚS 3304/13

⁶⁶ HILŠEROVÁ, Eva. *Může advokát, jako soudem ustanovený kolizní opatrovník nezletilého, nahlížet do spisové dokumentace o dítěti, vedené OSPOD?* Bulletin advokacie, Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2014, č. 9, str. 31-35. ISSN 1210-6348

Úkolem ÚMPOD je zajišťovat funkci opatrovníka nezletilého, zmocněnce účastníků řízení, vymáhání výživného nebo zajištění práva styku, vždy s mezinárodním prvkem. Cizí prvek může být založen státní příslušností, místem bydliště účastníků nebo rozhodnutí ve věci soudem cizího státu.⁶⁷ Dále agendu ÚMPOD tvoří mezinárodní osvojení a řešení protiprávních přemístění nebo zadržení dětí (tzv. mezinárodní únosy dětí).

V případech, kdy se jedná o věc se vztahem k cizině, může být dle § 470 z.ř.s. zmocněncem účastníka Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí. Ovšem dle § 17 ZSPOD lze jmenovat opatrovníka v řízení s cizím prvkem i OSPOD. Rozhodování, který úřad je vhodné jmenovat, je ponechána na vůli soudů. Krajský soud v Hradci Králové ve svém rozhodnutí uvedl *„lze dovodit, že zákon dává v případě sociálněprávní ochrany dítěte ve vztahu k cizině přednost Úřadu. Pokud by ovšem soud došel v konkrétním případě k závěru, že tu jsou okolnosti, pro které nelze Úřad opatrovníkem ustanovit, nebo tu jsou skutečnosti, pro které se lze důvodně domnívat, že obecní úřad bude tuto funkci vykonávat lépe, může opatrovníkem ustanovit obecní úřad. Svě závěry pak musí vyložit v odůvodnění svého rozhodnutí.“*⁶⁸

Všechny případy by proto měly být posuzovány individuálně a hodnocení podstaty cizího prvku by mělo být rozhodující při rozhodování o jmenování OSPOD nebo ÚMPOD. Existují případy, kdy by bylo jmenování a zatěžování ÚMPOD nevhodné, a proto je důležité individuální posouzení.

⁶⁷ SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2015, str. 943-944. ISBN 978-80-7400-297-7.

⁶⁸ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 19.5.2004, spis. zn. 21 Co 163/2004

3 Řízení před soudem

Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé se skládá z více řízení. Z hlediska důležitosti a četnosti řízení považujeme za nejjobsáhlejší řízení, řízení ve věcech péče a výživy nezletilého dítěte. Tyto dvě řízení bych právě z výše uvedených důvodů v úvodu této kapitoly trochu blíže přiblížila a dále pokračovala obecnými instituty, které se vztahují již ke všem řízením, patřících do skupiny řízení ve věcech péče soudu o nezletilé.

V řízení ve věcech výživy nezletilého dítěte je soudem rozhodováno o vyživovací povinnosti rodičů, v případě, kdy spolu rodiče buď nežijí a nejsou dohodnuti na plnění vyživovací povinnosti, nebo kdy spolu žijí a jeden z rodičů tuto povinnost neplní.

V řízení ve věcech péče o nezletilé dítě jsou zákonem rozlišeny dvě situace – Dle § 906 OZ, kdy jsou rodiči manželé, kteří se rozvádějí a je nutné upravit péči o nezletilé na dobu po rozvodu. A dále § 908 OZ, který nerozlišuje, zda jsou rodiči manželé či nikoli, nicméně je rozhodné, že spolu rodiče nežijí a na úpravě péče o nezletilé dítě se nedohodnou. Ustanovení § 907 OZ stanoví, že „soud může svěřit dítě do péče jednoho z rodičů, nebo do střídavé péče, nebo do společné péče, případně dítě svěřit do péče i jiné osobě“. Svěření dítěte do společné péče je podmíněno souhlasem rodičů nezletilého dítěte. Při rozhodování o svěření nezletilého dítěte do péče postupuje soud tak, aby rozhodnutí odpovídalo zájmům dítěte, s čímž soudu mimo jiné pomáhá i v další kapitole rozebíraný Cochemský model.

Laik by se mohl domnívat, že protože spolu řízení ve věcech péče a výživy nezletilého a rozvodové řízení souvisí, jsou automaticky spojována v jedno řízení. Ovšem § 755 odst. 3 OZ stanoví, že soud v případě manželů, kteří mají nezletilé dítě, nemůže rozhodnout o rozvodu manželství, dokud není rozhodnuto o poměrech nezletilého dítěte v době po rozvodu. Rozhodnutí o rozvodu musí předcházet rozhodnutí o úpravě poměrů k nezletilému dítěti pro dobu po rozvodu.⁶⁹ Smyslem tohoto oddělení je snaha zabránit dlouhodobým bojům o nezletilé dítě, kdy již o samotném rozvodu (který je mnohdy pro rodiče důležitější) bylo rozhodnuto.

⁶⁹ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo v aplikační praxi: Rozvod – Děti – Výživné*. Praha: C.H.Beck, 2000, str. 25. ISBN 80-7179-293-4

Zájmy nezletilého dítěte by podle mého názoru měly být staveny nade vše a tím spíš nad rozvod rodičů, proto se domnívám, že oddělení těchto řízení a v první řadě rozhodování o poměrech k nezletilému dítěti je správnou cestou. Rozvod i samotné rozhodování o nezletilém dítěti je pro nezletilé dítě jistě nepříjemnou zkušeností, která se může projevit jak v jeho psychickém rozpoložení, tak i například studijních úspěších, proto je důležité celou tuto cestu nezletilému usnadnit a rozhodovat v první řadě o něm a následně až o rodičích a jejich rozvodu.

3.1 Předběžná opatření

Smysl předběžného opatření lze shrnout jako „*dočasné zajištění poměrů, prostředek rychlé reakce státní moci na situace, jež si žádají okamžité řešení prostřednictvím poskytnutí soudní ochrany, a adekvátní instrument v případě nutnosti bezodkladného zohlednění vážné změny poměrů. Současně je ovšem třeba říci, že nemohou suplovat funkci meritorního rozhodnutí a nelze je chápat jako předestření výsledku řízení ve věci samé.*“⁷⁰ Předběžné opatření má vždy formu usnesení, soud je oprávněn jej vydat jak v průběhu řízení (§ 102 OSŘ), tak i před jeho zahájením (74 OSŘ). V řízení nemusí být nezletilý zastoupen, pokud nemá zákonného zástupce, nebo ho v řízení nemůže zastupovat, je mu soudem po provedení výkonu předběžného opatření opatrovník ustanoven. Řízení je osvobozeno od soudních poplatků a současně nemá žádný z účastníků nárok na náhradu nákladů.

Předběžná opatření jsou obecně upravena v občanském soudním řádu, tyto opatření je možné využít v jakémkoli řízení, a tedy i v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé. Specifičtější úpravu předběžných opatření, týkajících se nezletilých, nám nabízí zákon o zvláštních řízeních soudních, který v § 452 zakotvuje předběžné opatření upravující poměry dítěte, které je nástrojem prosazujícím zájmy dítěte,⁷¹ kdy tento může převýšit zájem na zachování styku nezletilého s rodinou a oprávněním rodičů vykonávat rodičovskou odpovědnost.⁷²

⁷⁰ KŘIVÁČKOVÁ, Jana, BARTONÍČKOVÁ, Klára. *Problematické aspekty využití institutu předběžných opatření ve věcech péče soudu o nezletilé při změně poměrů*. Právní rozhledy, Praha: C.H.Beck, 2009, č. 3, str. 102. ISSN 1210-6410

⁷¹ SVOBODA, Karel. *Nesporná řízení II*. Praha: C.H.Beck, 2016, str. 229. ISBN 978-80-7400-606-7

⁷² SVOBODA, Karel. *Nesporná řízení II*. Praha: C.H.Beck, 2016, str. 235. ISBN 978-80-7400-606-7

3.1.1 Předběžná opatření dle § 452 ZŘS

K nařízení předběžného opatření je místně příslušný obecný soud navrhovatele, kterým v tomto případě může být pouze orgán sociálně-právní ochrany dětí. Jedná se tedy o soud, v jehož obvodu má orgán sociálně-právní ochrany dětí své sídlo. O návrhu na předběžné opatření má soud rozhodnout bez odkladu, případně nejpozději do 24 hodin od jeho podání. Předběžné opatření je účastníkům doručováno až při provedení jeho výkonu. Jelikož není v zákoně konkretizováno, kdo jsou účastníci řízení o předběžné úpravě poměrů dítěte, je třeba vycházet z § 6 odst. 1 ZŘS, tedy, že jsou účastníky navrhovatel a ti, o jejichž právech a povinnostech má být v řízení jednáno.⁷³

Předběžné opatření trvá obecně jeden měsíc. Usnesením jej lze prodloužit, pokud bylo zahájeno řízení ve věci samé, a to i opakovaně nejvýše o jeden měsíc, ovšem doba, po kterou je předběžné opatření v platnosti nesmí celkově přesáhnout šest měsíců od vykonatelnosti usnesení, jímž bylo nařízeno. Dále lze platnost předběžného opatření prodloužit jen pokud nebylo-li z vážných důvodů a objektivních příčin možné skončit důkazní řízení ve věci samé, může se jednat např. o nutnost vypracování znaleckého posudku, který nebylo možné ve lhůtě šesti měsíců zpracovat.⁷⁴ Pokud se jedná o případ svěřeni nezletilého do pěstounské péče na přechodnou dobu, je v platnosti po dobu tří měsíců, jeho platnost lze prodloužit pouze tak, že dojde před uplynutím doby k zahájení řízení ve věci samé, tak je platné až do okamžiku vykonatelnosti rozhodnutí, kterém je řízení skončeno, nebo kterým bylo předběžné opatření zrušeno.

Toto předběžné opatření může být soudem nařízeno pouze pokud se nezletilý ocitl ve stavu nedostatku řádné péče, je-li život nezletilého, jeho normální vývoj nebo jiný důležitý zájem vážně ohrožen, nebo byl-li narušen. V uvedeném případě není důležité, zda je pečující osoba dočasně nepřítomna, např. z důvodu delší hospitalizace, nebo není známa její totožnost či pouze pečující osoba, svou povinnost pečovat o nezletilého vážně zanedbala.⁷⁵ Předběžným opatřením jsou upraveny poměry nezletilého na nezbytně nutnou dobu tak, že je

⁷³ SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2015, str. 10. ISBN 978-80-7400-297-7.

⁷⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 30.9.2015, spis. zn. III. ÚS 594/2015

⁷⁵ LAVICKÝ, Petr a kolektiv. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 767. ISBN 978-80-7478-869-7

nařízeno umístění nezletilého do péče osoby nebo zařízení, které je způsobilé zařídit nezletilému řádnou péči.

3.1.2 Předběžná opatření dle § 74 OSŘ

S ohledem na to, že lze řízení ve věcech péče o nezletilého zahájit i bez návrhu, lze i předběžné opatření vydat z moci úřední, pokud soud v průběhu řízení dojde k závěru, že je nutné péči o nezletilého předběžně upravit. O návrhu na vydání předběžného opatření soud rozhoduje bez odkladu, maximálně ve lhůtě sedmi dnů od jeho podání. Návrh na vydání předběžného opatření jsou legitimováni podat rodiče, třetí osoby (typicky prarodiče) či OSPOD z důvodů např. zanedbávání péče rodičem, neschopnosti rodiče řádně vykonávat péči o nezletilého či porušováním podmínek rodičem, stanovených mu rozsudkem.

Předběžného opatření dle § 452 ZŘS je nutno využít vždy, jsou-li k tomu splněny podmínky, v ostatních případech, kdy je třeba zatímního zásahu soudu lze využít předběžné opatření dle § 74 OSŘ.⁷⁶

3.1.3 Výkon předběžných opatření

V případě, že bylo návrhu na vydání předběžného opatření alespoň částečně vyhověno, je toto rozhodnutí vykonatelné jeho vydáním. Soud, který předběžné opatření vydal toto předběžné opatření vykoná bezodkladně, a i bez jeho nařízení. Samotný výkon se nevykonává prostřednictvím ukládání pokut, ale je přistoupeno rovnou k jeho bezprostřednímu výkonu, kterým je v součinnosti s příslušnými orgány veřejné moci odnětí nezletilého a jeho následné předání do vhodného prostředí, které již bylo specifikováno výše.⁷⁷

3.2 Zahájení řízení

Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé lze zahájit jak na návrh, tak i bez návrhu. Podle § 13 z.ř.s. se řízení zahajuje i bez návrhu, není-li zákonem stanoveno, že lze řízení zahájit pouze na návrh. Právě takové ustanovení je obsaženo v § 468 odstavcích 1 a 2 z.ř.s. Podle odstavce jedna lze řízení ve věcech pro nezletilé dítě významných, na nichž se rodiče nemohou dohodnout [dle § 466 písm. j) z.ř.s.] a zastupování nezletilého dítěte [dle § 466 písm. l) z.ř.s.],

⁷⁶ SVOBODA, Karel. *Nesporná řízení II*. Praha: C.H.Beck, 2016, str. 230. ISBN 978-80-7400-606-7

⁷⁷ SVOBODA, Karel. *Nesporná řízení II*. Praha: C.H.Beck, 2016, str. 286-287. ISBN 978-80-7400-606-7

zahájit jen na návrh zákonného zástupce. Podle druhého odstavce lze zahajovat pouze na základě návrhu nezletilého nebo jeho zákonného zástupce řízení ve věcech přiznání svéprávnosti nezletilému dítěti [podle § 466 písm. p) z.ř.s.] a přivolení souhlasu a odvolání souhlasu zákonného zástupce k samostatnému provozování obchodního závodu, nebo k jiné obdobné výdělečné činnosti [podle § 466 písm. q) z.ř.s.]. Soud zahajuje řízení bez návrhu, pokud je obeznámen s tím, že je v konkrétním případě třeba upravit právní poměry a nikdo z potenciálních účastníků řízení neprojevuje dostatečnou procesní aktivitu, která by směřovala k zahájení řízení. O takových skutečnostech se soud nejčastěji dozvídá prostřednictvím podnětu jiného subjektu (OSPOD, dětský lékař), nebo v souvislosti se svou úřední činností.⁷⁸

Řízení zahajované bez návrhu, tzv. *ex officio*, je dle § 13 odst. 2 z.ř.s. zahájeno dnem vydání usnesení o zahájení řízení. Proti tomuto usnesení není dle § 13 odst. 3 z.ř.s. přípustné odvolání. Řízení zahajované na návrh je podle § 82 odst. 1 o.s.ř. zahájeno dnem, kdy dojde soudu návrh na jeho zahájení.

Zahájení řízení na návrh je zákonem upraveno dvěma způsoby. Typickým způsobem zahájení řízení je písemné podání návrhu, které je zakotveno v § 42 o.s.ř. Tento návrh musí splňovat obecné požadavky na podání dle § 42 odst. 4 o.s.ř. a také zvláštní náležitosti dle § 79 odst. 1 o.s.ř.

Ustanovení § 14 z.ř.s. nabízí druhou možnost, a to zahájení řízení ústně do protokolu, pro toto zahájení existují omezení, která povolují ústní zahájení do protokolu pouze ve věcech, kdy jde o řízení, které lze zahájit i bez návrhu. Jedná se o všechna řízení, uvedená ve zvláštní části zákona, pokud není výslovně stanoveno, že řízení lze zahájit pouze na návrh. Ústně do protokolu lze podat i návrh na výkon rozhodnutí v těchto řízeních vydaných. Kromě toho lze ústně do protokolu příslušného soudu podat návrh na zahájení řízení o povolení uzavřít manželství, ve věci ochrany proti domácímu násilí, o určení a popření rodičovství

⁷⁸ ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Princip oficiality v řízeních o úpravu péče a styku s nezletilým dítětem*, Právní rozhledy, Praha: C.H.Beck, 2016, č. 10, str. 360. ISSN 1210-6410

a ve věcech osvojení.⁷⁹ V tomto případě je k sepsání návrhu na zahájení řízení věcně a místně příslušný pouze okresní soud dle bydliště nezletilého.⁸⁰

Návrh na zahájení řízení může též dle § 8 odst. 2 z.ř.s. podat státní zastupitelství. Řízení, kterých se toto týká jsou taxativně vymezeny v odst. 1 § 8 z.ř.s., jedná se o „a) řízení ve věcech osvojení, a to do části, ve které je rozhodováno o tom, zda je třeba souhlasu rodičů k osvojení, b) ve věcech péče soudu o nezletilé, jde-li o uložení zvláštního opatření při výchově dítěte, o ústavní výchovu, o určení data narození, pozastavení, omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti nebo jejího výkonu, c) ve věci ochrany proti domácímu násilí, d) o svéprávnosti, e) o prohlášení za mrtvého, f) o určení data smrti, g) ve věcech vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče nebo vyslovení nepřipustnosti držení v zařízení sociálních služeb, h) o umoření listin, i) o některých otázkách, týkajících se právnických osob“. V těchto řízeních má státní zastupitelství rovněž právo do již zahájeného řízení vstupovat.⁸¹

V případě, že by došlo k podání návrhu, který neobsahuje všechny zákonem stanovené náležitosti, pak by měl být soudem dle § 43 odst. 2 o.s.ř. odmítnut. Ovšem může být považován za podnět k zahájení řízení ex offo a v takovém případě odmítnut nebude.⁸²

Pokud dojde k podání návrhu dle § 466 písm. j), l), p), q) z.ř.s. na zahájení řízení neoprávněnou osobou, je soud povinen takové řízení pro nedostatek podmínek řízení, podle § 1 odst. 3 z.ř.s a § 104 odst. 1 o.s.ř. zastavit. V případě zahájení takového řízení samotným soudem, by byla založena vada řízení, která by mohla vést k nesprávnému rozhodnutí ve věci a případně by mohla být použita i jako důvod žaloby pro zmatečnost.⁸³

⁷⁹ SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2015, str. 22. ISBN 978-80-7400-297-7.

⁸⁰ SVOBODA, Karel. *Nesporná řízení II*. Praha: C.H.Beck, 2016, str. 13. ISBN 978-80-7400-606-7

⁸¹ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, ZAHRADNÍKOVÁ, Radka, SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 198. ISBN 978-80-7478-829-1

⁸² ŠÍNOVÁ, Renáta. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy*. Praha: Leges, 2010, str. 186. ISBN: 978-80-87212-50-9.

⁸³ SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2015, str. 940. ISBN 978-80-7400-297-7.

Vezme-li návrhovač svůj návrh na zahájení řízení zpět (§ 96 odst. 1 o.s.ř.), ale soud shledá, že jsou zde důvody pro další vedení řízení, může soud v případě, že jsou splněny podmínky pro zahájení řízení i bez návrhu, zahájit řízení, případně v řízení dál pokračovat. Veřejným zájmem je v těchto řízeních pokračování až do meritorního rozhodnutí ve věci nebo zastavení řízení.⁸⁴

3.3 Jiný soudní rok a jednání

Soud ohledně řízení, upravených v z.ř.s. nevede dle § 17 z.ř.s. přípravná jednání, proto ani nemůže nařídit jiný soudní rok jako náhradu za přípravné jednání. Jiný soudní rok se v těchto řízeních nařizuje pouze jako alternativa standardního jednání.

Soud může dle svého vlastního uvážení a v případech stanovených zákonem nařídit dle § 18 z.ř.s. jiný soudní rok. Pro jiný soudní rok jsou charakteristické nižší nároky na formu jednání nebo i vyloučení veřejnosti, což by teoreticky mohlo vést ke snížení vážnosti soudního jednání a omezení kontroly veřejnosti nad soudní mocí, z těchto důvodů není jiný soudní rok určen k četnému užití. V souvislosti s nařízeným jiným soudním rokem ovšem nesmí dojít ke zkrácení práv účastníků řízení.⁸⁵

Opatření, nařizující jiný soudní rok obsahuje stanovení místa jednání, termínu jednání, důvody, vedoucí soud k nařízení jiného soudního roku, ale i zásadní odchylky od běžného soudního jednání. Mezi nejčastější odchylky jiného soudního roku řadíme zvláštní místo konání (zdravotní ústav), nebo již zmiňované vyloučení veřejnosti.

Například v případech osob, které s ohledem na svůj zdravotní stav, nejsou schopny účastnit se formálního jednání soudu, ale méně formální jednání je pro ně možné, je využíván institut jiného soudního roku. „*Institut jiného soudního roku cílí zejména na situace, kdy je v zájmu účastníka, o jehož právech, povinnostech nebo změně statutu se jedná, aby se projednání záležitosti uskutečnilo podle*

⁸⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

⁸⁵ LAVICKÝ, Petr a kolektiv. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 64. ISBN 978-80-7478-869-7

*zvláštních pravidel nebo ve zvláštních prostorách, které nejsou přístupné veřejnosti.*⁸⁶

Při jiném soudním roku dá soud účastníkům prostor, aby se k věci vyjádřili, nebo zjistí jejich stanoviska jiným vhodným způsobem. Dokazování lze při jiném soudním roku provádět jen je-li to účelné a umožňuje-li to povaha věci. Současně lze dokazování provádět jen tehdy, byli-li účastníci řízení na jeho konání upozorněni, případně s ním během konání jiného soudního roku projevíli souhlas.

Ustanovení § 19 z.ř.s. stanoví, že k projednání věci samé soud nařídí jednání, ledaže tento zákon stanoví, že jednání není třeba nařizovat. V části z.ř.s., týkající se řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, není ustanoveno řízení bez jednání. Soud je tedy povinen nařizovat jednání a je vyloučeno, aby soud rozhodl pouze na základě účastníky předložených listinných důkazů. V řízení se mimo jiné uplatňují zásady vyšetřovací, ústnosti a veřejnosti, bez nichž by nezletilé dítě nemohlo být dle § 100 odst. 3 o.s.ř. vyslyšeno.⁸⁷

Soud se s ohledem na zájmy nezletilého dítěte snaží dovést rodiče, podle § 9 z.ř.s., ke smírnému řešení sporu a po provedení výslechu zváží možnost uložení mimosoudního jednání. Mimosoudní jednání ve formě mediačního jednání, rodinné terapie nebo setkání s poskytovatelem odborné pomoci, zejména s odborníkem v oboru pedopsychologie je soud oprávněn rodičům nezletilého uložit na dobu nejvýše 3 měsíců (§ 474 odst. 1 z.ř.s.). Aktivitu rodiče nelze žádným způsobem vynutit, nicméně lze jeho aktivitu či pasivitu zohlednit při samotném rozhodování ve věci.

3.4 Zjišťování skutkového stavu a dokazování

Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé je řízeno zásadami materiální pravdy a zásady vyšetřovací, takže soud nevychází pouze ze skutečností, uváděných účastníky řízení, ale sám zjišťuje skutečnosti, jež jsou důležité pro rozhodnutí ve věci. Soud může vyzvat účastníka řízení k označení důkazů, k prokázání svých tvrzení nebo k jejich doplnění. Podle § 20 odst. 2 z.ř.s. se v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé neuplatňuje zásada koncentrace,

⁸⁶ SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2015, str. 28. ISBN 978-80-7400-297-7.

⁸⁷ DAVID, Ludvík a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. Díl, (§ 1 až 200 za)*. Praha: Wolters Kluwer, 2009, str. 510. ISBN 978-80-7357-460-4

a lze tedy uvádět rozhodné skutečnosti a označovat důkazy až do vydání nebo vyhlášení rozhodnutí. Dokonce je zákonem umožněno uvádění rozhodných skutečností a označování důkazů až do doby, než odvolací soud začne vyhlašovat rozhodnutí, platí tedy princip úplné apelace.

Ani v případech, kdy je účastník řízení neaktivní a nedostaví se k jednání nebo nepodá písemné vyjádření k výzvě soudu, nelze takové chování chápat jako uznání nároku, nebo prokázání určité skutečnosti. V těchto situacích nelze tedy vydat rozsudky pro uznání ani pro zmeškání. Soud ovšem může v zaslané výzvě k vyjádření ohledně určitého procesního návrhu, připojit doložku o tom, že nevyjádří-li se účastník řízení do určité lhůty, má soud za to, že s návrhem souhlasí. Uvedená výzva se používá např. při zjišťování souhlasu s návrhem na delegaci vhodnou či zjišťování souhlasu se zpětvzetím návrhu.⁸⁸

Podle § 125 o.s.ř. mohou za důkaz sloužit „*všechny prostředky jimiž lze zjistit stav věci, zejména výslech svědků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů, fyzické zápisy a jiné listiny, ohledání a výslech účastníků řízení.*“ V rámci řízení ve věcech péče soudu o nezletilé se nejčastěji využívá výslech účastníka řízení.⁸⁹ Výslech účastníka je v těchto řízeních klíčový a je nařízen vždy, kdy je to třeba ke zjištění skutkového stavu, nikoli až po jeho neprokázání jinými důkazními prostředky, jako ve sporném řízení.⁹⁰ Souhlas účastníka s výslechem se nevyžaduje

V případech, kdy je nezletilé dítě schopno formulovat své názory, je soudem též vyslechnuto. Případně je zde i možnost zjištění názoru prostřednictvím OSPOD, jeho zástupce nebo znaleckého posudku. K jeho názoru soud přihlíží s ohledem na jeho věk a rozumovou vyspělost.

3.5 Rozhodnutí soudu

V řízení ve věcech péče soudu o nezletilé rozhoduje soud dle § 471 odst. 2 z.ř.s. s největším urychlením. Soud má vydat rozhodnutí ve věci samé do 6 měsíců od zahájení řízení, v případě, že vydá rozhodnutí až po uplynutí této lhůty, má v rozhodnutí uvést skutečnosti, pro které nebylo

⁸⁸ SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2015, str. 34. ISBN 978-80-7400-297-7.

⁸⁹ KŘIVÁČKOVÁ, Jana. *Zjišťování skutkového stavu v nesporných řízeních*. Právní fórum, Praha: ASPI, 2012, č. 9, str. 392. ISSN 1214-7966

⁹⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

možné tuto lhůtu dodržet. Toto ustanovení vychází z Evropské úmluvy o výkonu práv dětí, která stanoví, že „v řízení, které se týká dítěte, je soudní orgán povinen konat rychle, aby nedošlo ke zbytečným průtahům“⁹¹.

Ačkoli může k průtahům řízení docházet jak ze strany soudu, tak ze strany samotných účastníků řízení, je soudu uložena povinnost, aby byla věc projednána bez zbytečných průtahů řízení. Navíc je soud povinen dbát toho, aby nedocházelo k průtahům řízení jeho nečinností a současně je povinen chránit průběh řízení před obstrukčním jednáním účastníků.⁹²

Náležitosti rozsudku ve věcech péče soudu o nezletilé jsou shodné s náležitostmi rozsudku ve sporných řízeních, tyto jsou charakterizovány v § 157 o.s.ř. Jedinou výjimku tvoří rozsudky ve věcech styku s dítětem, péče o dítě nebo navrácení dítěte dle § 472 z.ř.s., které musí navíc obsahovat poučení soudu o možnosti výkonu rozhodnutí a způsobech jeho provedení.⁹³ Takové poučení zároveň musí obsahovat každý rozsudek na plnění. Odchyłka je spatřována i v rozsudcích o výživném pro nezletilé děti, v nichž může být soudem uloženo uhradit i úrok z prodlení.

O věci samé lze rozhodnout pouze po nařízeném jednání. Rozsudky jsou vyhlášovány vždy veřejně, a v prvním stupni jsou vydávány samosoudcem. Spolu s vyhlášením výroku rozsudku je přítomným sděleno i stručné odůvodnění rozsudku.

3.5.1 Forma rozhodnutí

Ve věci samé se v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé rozhoduje soud dle § 471 odst. 1 z.ř.s. rozsudkem. V ostatních případech (může se jednat o rozhodnutí např. o podmínkách řízení, přerušování řízení, o smíru či zpětvzetí návrhu, nebo ve věci samé) soud rozhoduje ve formě usnesení, a to dle § 167 odst. 1 o.s.ř.⁹⁴ V řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, jako řízení nesporném, je vyloučeno, aby byl účastníky uzavřen smír dle § 99 o.s.ř., současně nelze v řízení

⁹¹ Evropská úmluva o výkonu práv dětí ze dne 25.1.1996, čl. 7

⁹² SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2015, str. 951. ISBN 978-80-7400-297-7.

⁹³ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, ZAHRADNÍKOVÁ, Radka, SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 202. ISBN 978-80-7478-829-1

⁹⁴ SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Občanský soudní řád Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2017, str. 633. ISBN 978-80-7400-673-9

rozhodnout rozsudkem pro uznání, rozsudkem pro zmeškání a ani platebním rozkazem. Účastníci řízení mají ale možnost uzavřít dohodu o předmětu řízení. Soud o takovém úkonu sepíše protokol a poté co je protokol podepsán všemi účastníky k ní začne přihlížet. Jelikož se jedná o dohodu o předmětu řízení, měla by být schvalována ve formě rozsudku (rozhodnutí ve věci samé).

Ustanovení § 473 z.ř.s. stanoví předběžnou vykonatelnost meritorních rozsudků, v případech, kdy je splnění účelu daného řízení více než naléhavé. Jedná se o rozsudky odsuzující k plnění výživného, nebo rozsudky, jimiž se prodlužuje trvání výchovného opatření, kterým bylo dítě dočasně odňato z péče rodičů nebo jiné fyzické osoby⁹⁵ Předběžná vykonatelnost rozsudku znamená, že je rozsudek vykonatelný (jeho účinky lze nuceně vymoci) ještě před nabytím právní moci, lhůta ke splnění povinnosti uložené vykonávaným rozhodnutím začíná běžet jeho doručením povinné osobě.⁹⁶

3.5.2 Rozhodnutí ve věcech péče o nezletilého

Soud rozhoduje ve věcech péče o nezletilého ve dvou případech: první případ zakotvuje § 906 OZ, jedná se o případ, kdy se rodiče rozvádí, a je tedy nutné upravit péči o dítě na dobu po rozvodu. Rozhodnutí soudu o péči o nezletilého musí vždy předcházet rozhodnutí o rozvodu. V případech, kdy se jedná o tzv. nesporný rozvod dle § 757 OZ, je povinností rodičů uzavřít dohodu o úpravě poměrů nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu. Tato dohoda je následně schválena soudem. V případě rozvodu se zjišťováním příčin rozvratu manželství není dohoda o úpravě poměrů nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu obligatorní.

Druhým případem je stav, kdy spolu rodiče nezletilého nežijí a na péči o něj se neshodnou. V tomto případě nezáleží na tom, zda jsou rodiče manželé či nikoli, rozhodné je pro soud fakt, že spolu nežijí a nejsou schopni se na péči o nezletilého dohodnout. Pojem „nežijí spolu“ lze vysvětlovat nejen tak, že rodiče bydlí odděleně, ale také tak, že např. nemají společný bankovní účet.⁹⁷

⁹⁵ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, ZAHRADNÍKOVÁ, Radka, SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 202. ISBN 978-80-7478-829-1

⁹⁶ LAVICKÝ, Petr a kolektiv. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář.* Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 790. ISBN 978-80-7478-869-7

⁹⁷ HOLUB, Milan a kolektiv. *Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy souvisejícími.* 9. vydání, Praha: Leges, 2011, str. 203. ISBN: 978-80-8721-296-7

Pokud se rodiče na úpravě poměrů nezletilého shodnou, jejich dohoda nepotřebuje schválení soudem.⁹⁸

Soud má při rozhodování ve věcech péče o nezletilého dvě možnosti. První možností je schválení dohody rodičů a druhou je rozhodnutí o péči o nezletilého. V obou případech je nejdůležitějším kritériem pro rozhodování zájem nezletilého. Dalšími kritérii pro rozhodnutí mohou být citové vazby k rodičům, sourozencům, výchovné schopnosti rodičů nebo zázemí dítěte.

Dohody o úpravě poměrů nezletilého jsou při rozchodu rodičů, i s ohledem na to, že vzájemná dohoda a její následné dodržování je pro nezletilé dítě tím nejlepším,⁹⁹ stále častějším právním nástrojem. Dohoda může být soudem schválena či neschválena, ale musí tak být vždy v plném rozsahu.¹⁰⁰ Soud dohodu neschválí, pokud je v rozporu s nejlepším zájmem nezletilého dítěte.

Pokud soud rozhoduje ve věcech péče o nezletilého, je povinen každý případ posoudit individuálně, a ne automaticky svěřovat nezletilé dítě do péče matky, tak jak tomu bylo v minulosti. *„Není možné nadřazovat modely fungování vztahů mezi oddělenými rodiči a nezletilými dětmi, které mají orgány veřejné moci zažité, nad zájem dítěte.“*¹⁰¹

Rozhodnutím soudu může být dítě dle § 907 OZ svěřeno do společné péče, střídavé péče, nebo do péče jednoho z rodičů. Společná péče obou rodičů nezletilého je podmíněna jejich souhlasem, její definice není v zákoně obsažena, ale lze ji definovat tak, že *„oba rodiče budou nadále vykonávat péči a výchovu dítěte společně bez nutnosti soudní úpravy poměrů, neboť se na všech otázkách, včetně vyživovací povinnosti vzájemně dohodnou.“*¹⁰² Ústavní soud judikoval společnou péči jako ideál uspořádání poměrů nezletilých dětí a jejich rodičů.¹⁰³ Ovšem ze soudní praxe je zřejmé, že společná péče je aplikována v případech, kdy rodiče zůstávají žít v těsné blízkosti, ve společné domácnosti,

⁹⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana a kolektiv. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání, Praha: C.H.Beck, 2009, str. 234. ISBN:978-80-7400-061-4

⁹⁹ TOMEŠOVÁ, Jana. Dohody rodičů – soudem schválené a mimosoudní. Právní prostor, 17.10.2019, [online], [cit. 22.11.2020]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/dohody-rodicu-soudem-schvalene-a-mimosoudni>

¹⁰⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19.3.1971, spis. zn. 1 Cz 6/71

¹⁰¹ Nález Ústavního soudu ze dne 20.1.2005, spis. zn. II. ÚS 363/03

¹⁰² ŘEZNÍČEK, David, HEJNÁ, Alena. Společná péče o dítě po rozchodu rodičů. 3.2.2017. [online], [cit. 22.11.2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/spolecna-pece-o-dite-po-rozchodu-rodicu-104923.html>

¹⁰³ Nález Ústavního soudu ze dne 15.3.2016, spis. zn. III. ÚS 2298/15

nebo v případech, kdy je nezletilý blízký věku zletilosti a čas tráví např. z důvodů studií mimo bydliště rodičů, takže je péče o něj minimální.¹⁰⁴ Střídavá péče je další z možností, které přichází v úvahu, pokud oba rodiče projevují o svěřením nezletilého dítěte do péče upřímný a skutečný zájem a současně naplňují objektivní kritéria v přibližně stejné míře, jedná se o kritéria

1. existence pokrevního pouta mezi nezletilým a tím, kdo o svěřením nezletilého do péče usiluje
2. míra zachování identity nezletilého a jeho rodinných vazeb
3. schopnost daného rodiče zajistit vývoj nezletilého a jeho fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby
4. přání dítěte¹⁰⁵

Poslední možností je svěřením dítěte do péče jednoho z rodičů, dle statistik se jedná o nejčastěji používanou možnost a stále převyšuje počet rozsudků, kterými se svěřuje nezletilý do péče matky, nad rozsudky, svěřujícím nezletilého do péče otce. Nutno však podotknout, že počet rozhodnutí, které svěřují nezletilého do otcovy péče se stále zvyšuje.¹⁰⁶

Rodič, kterému nezletilý nebyl svěřen do péče má právo na styk s nezletilým, pokud mezi rodiči o tomto nedojde k dohodě, soud styk nezletilého s dítětem upraví, ovšem pokud není styk nezletilého s rodičem v zájmu nezletilého, je soud oprávněn tento styk dle § 891 odst. 2 OZ omezit či dokonce zakázat.

3.5.3 Rozhodnutí ve věcech výživy nezletilého

Určení výživného záleží na zvolení druhu péče o nezletilého. Pokud soud rozhoduje o svěřením dítěte do střídavé péče nebo do péče jen jednoho z rodičů je toto řízení často spojováno s řízením o výživě a soud rozhodne jedním rozsudkem o jak o péči, tak o vyživovací povinnosti.¹⁰⁷ V případě, kdy soud rozhodne o svěřením nezletilého dítěte do společné péče rodičů, tak je rozhodování o výživném složitější, dokonce neexistuje jednotný názor na to,

¹⁰⁴ TOMEŠOVÁ, Jana. Společná péče o nezletilé dítě. 22.11.2017. [online], [cit. 23.11.2020] Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/spolecna-pece-o-nezletile-dite>

¹⁰⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 30.12.2014, spis. zn. I. ÚS 1554/14

¹⁰⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo v aplikační praxi: Rozvod – Děti – Výživné*. Praha: C.H.Beck, 2000, str. 29. ISBN 80-7179-293-4

¹⁰⁷ ŠKÁROVÁ, Marta a kolektiv. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou*. 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2009, str. 256. ISBN: 978-80-7201-769-0.

zda má soud stanovit částku každému z rodičů, nebo nestanovovat výši výživného vůbec.¹⁰⁸

Výše výživného byla kategorizována do tabulek, které stanoví výši výživného dle věku nezletilého a na věk navazujícího procentního rozmezí z čistého měsíčního příjmu rodiče. Tyto tabulky jsou charakteru doporučujícího a nikoli závazného.¹⁰⁹

Tabulka: Doporučená výchozí rozmezí pro stanovení výše výživného za účelem sjednocení rozhodovací praxe soudů v otázkách výživného na nezaopatřené děti.¹¹⁰

Kategorie	Věk dítěte	Procentuální rozmezí
1.	0 – 5 let	11 – 15 %
2.	6 – 9 let	13 – 17 %
3.	10 – 14 let	15 – 19 %
4.	15 – 17 let	16 – 22 %
5.	18 a více let	19 – 25 %

Rozhodování soudu o rozsahu výživného je dle § 913 odst. 1 OZ ovlivněno odůvodněnými potřebami oprávněného, jeho majetkovými poměry a současně i schopnostmi, možnostmi a majetkovými poměry povinného. Pokud to majetkové poměry povinného dovolují, považuje se za odůvodněnou potřebu též tvorba úspor pro nezletilého. Hledisku odůvodněných potřeb oprávněného ovšem předchází zásada shodné životní úrovně dítěte s rodiči. Konkrétním obsahem výživného je zabezpečení samotné výživy nezletilého a dalších jeho potřeb, jako je např. oblečení, nebo kulturní rozvoj osobnosti nezletilého.¹¹¹ V případě, že rodič, vychovávající nezletilé dítě,

¹⁰⁸ HOLUB, Milan a kolektiv. *Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy souvisejícími*. 9. vydání, Praha: Leges, 2011, str. 70-71. ISBN: 978-80-8721-296-7

¹⁰⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy*. Praha: Leges, 2010, str. 175-177. ISBN: 978-80-87212-50-9.

¹¹⁰ Doporučená výchozí rozmezí pro stanovení výše výživného za účelem sjednocení rozhodovací praxe soudů v otázkách výživného na nezaopatřené děti, Ministerstvo spravedlnosti, 2020. [online], [cit. 12.12.2020]. Dostupné z: https://justice.cz/documents/12681/724488/Doporu%C4%8Duj%C3%ADc%C3%AD_procentu%C3%A1ln%C3%AD_rozmez%C3%AD_v%C3%BD%C5%BEivn%C3%A9.pdf/ffb75f31-9623-41d9-8150-05f7cec0199a, str. 7

¹¹¹ ŠÍNOVÁ, Renáta. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy*. Praha: Leges, 2010, str. 174. ISBN: 978-80-87212-50-9.

nemá možnost zajistit péči o nezletilého jiným způsobem než pečováním o nezletilého jinou osobou, pak je možné náklady na odměnu této pečující osoby zahrnout též do výživného.¹¹²

3.5.4 Změna rozhodnutí

Všeobecně platí zásada, že pravomocné rozhodnutí nelze změnit, neboť je jím založena překážka rei iudicatae (překážka věci pravomocně rozhodnuté). Výjimku z pravidla představuje změna rozhodnutí ve věcech péče a výživy nezletilého, u kterých je změna rozhodnutí možná.¹¹³ V případech, kdy dojde ke změně poměrů, které jsou odlišné od poměrů v době vydání původního rozhodnutí je soud oprávněn rozhodnutí změnit. Změna poměrů musí být závažná. Změna poměrů se může týkat např. otázky pěstounství nebo styku s nezletilým a též se může týkat samotného oprávněného či povinného. V případě oprávněného se může jednat např. o změnu zdravotního stavu, změnu potřeb souvisejících se školní docházkou či nástup do zaměstnání. U povinného může jít též o změnu zdravotního stavu a dále např. o snížení či zvýšení příjmů.¹¹⁴

Dojde-li ke změně předchozího rozhodnutí, musí to být ve výroku nového rozhodnutí vyjádřeno. Soudy je v těchto případech připojen dovětek „... tím se mění rozsudek Okresního soudu v ... ze dne ... č.j. ... ve výroku o výživném pro nezletilého.“¹¹⁵

3.6 Náklady řízení

Mezi náklady, které mohou v řízení vzniknout můžeme dle § 137 o.s.ř. mimo jiné řadit „*hotové výdaje účastníků řízení a jejich zástupců, včetně soudního poplatku, ušlé výdělků účastníků řízení a jejich zákonných zástupců, náklady důkazů, tlumočné, náhradu za daň z přidané hodnoty,*

¹¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.09.1973, spis. zn. 1 Cz 74/73

¹¹³ ŠÍNOVÁ, Renáta. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy*. Praha: Leges, 2010, str. 175-177. ISBN: 978-80-87212-50-9.

¹¹⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy*. Praha: Leges, 2010, str. 181. ISBN: 978-80-87212-50-9.

¹¹⁵ SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2015, str. 950. ISBN 978-80-7400-297-7.

odměnu za zastupování a odměnu pro mediátora podle zákona o mediaci za první setkání s mediátorem nařízené soudem podle § 100 odst. 2 o.s.ř.“

Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, jsou vedena v zájmu nezletilých a na rozhodnutí o nich je kladen veřejný zájem a z tohoto důvodu jsou podle § 11 odst. 1 písm. a) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, osvobozena od soudních poplatků.

Podle § 23 z.ř.s. nemá žádný z účastníků řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, která mohou být zahájena i bez návrhu, právo na náhradu nákladů řízení podle jeho výsledku. Náklady řízení si nese každý z účastníků řízení sám. U řízení podle § 468 odst. 1 a odst. 2, tedy u řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, která lze zahájit pouze na návrh, se uplatňují obecné principy náhrady nákladů řízení podle § 137 a násl. o.s.ř.¹¹⁶ Platí tedy, že v řízení, které lze zahájit pouze na návrh má nárok na náhradu nákladů řízení ten, „jehož procesní postoj byl v souladu s výsledkem řízení“¹¹⁷.

Praxe soudů, rozhodujících dle právní úpravy účinné do 31.12.2013, zastávala názor, že v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé nelze hovořit o úspěchu či neúspěchu ve věci. Z tohoto důvodu bylo rozhodováno tak, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení a každý z účastníků řízení si nese náklady řízení sám.¹¹⁸

Také v případě, že řízení skončí soudem schválenou dohodou o předmětu řízení, nese si každý z účastníků své náklady řízení sám. Pokud se účastník řízení náhrady nákladů řízení výslovně vzdá, pak ji soud nepřizná, i když jsou splněny podmínky pro její přiznání. Soud je dle § 24 z.ř.s. oprávněn uložit náhradu nákladů řízení, jako sankční opatření tomu, kdo podal návrh na zahájení řízení, ačkoli šlo o svévolné a zjevně bezúspěšné uplatňování práva, např. se může jednat o podání návrhu na prohlášení za mrtvého, ačkoli ještě neuplynulo lhůta,

¹¹⁶ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, ZAHRADNÍKOVÁ, Radka, SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 203. ISBN 978-80-7478-829-1

¹¹⁷ SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2015, str. 45. ISBN 978-80-7400-297-7.

¹¹⁸ DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád I. Komentář: §1-200za*. Praha: C.H.Beck, 2009, str. 989. ISBN 978-80-7400-107-9

po jejímž marném uplynutím lze nezvěstného za mrtvého prohlásit, šikanózní návrhy na omezení svéprávnosti.¹¹⁹

O nároku účastníků na náhradu nákladů řízení rozhoduje soud zpravidla v rozhodnutí, kterým se řízení končí (rozsudek). V případě, že je některému z účastníků řízení uložena povinnost nahradit náklady řízení, je jim též určena lhůta k jejímu splnění. Pokud jde o přiznání svědeckého či znalečného, pak má formu usnesení, ve kterém je také vyčíslena výše přiznaného nároku.

3.7 Opravné prostředky

Účastník řízení má právo domáhat se přezkumu soudního rozhodnutí, včetně průběhu řízení, jež k vydání rozhodnutí vedlo. Tradičně opravné prostředky rozdělujeme na řádné a mimořádné. Mezi řádné opravné prostředky, kterými lze napadnout rozhodnutí soudu prvního stupně řadíme odvolání. Mezi mimořádné dovolání a žaloby pro zmatečnost a na obnovu řízení.

Nejzásadnějším rozdílem mezi nimi je, zda jsou uplatňovány proti rozhodnutím, která nenabyla právní moci (řádné), nebo proti těm, která již právní moci nabyla (mimořádné). Dalším rozdílem jsou způsobené účinky opravných prostředků – na rozdíl od mimořádných opravných prostředků mají řádné opravné prostředky suspenzivní a klasický devolutivní účinek. Z mimořádných opravných prostředků má pouze dovolání tzv. devolutivní centralizovaný účinek, jelikož je o něm rozhodováno vždy stejným soudem, a to Nejvyšším soudem ČR.

3.7.1 Řádné opravné prostředky

V řízeních ve věcech péče soudu o nezletilé je obecně přípustné podání odvolání. Během odvolacího řízení se uplatňuje zásada úplné apelace, mohou tak být tedy uváděny nové skutečnosti i důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně a soud k nim přihlédne i v případě, že nebyly uplatněny ani v odvolání. Pokud se jedná o odvolání v řízení, které lze zahájit i bez návrhu, tak není soud vázán hranicemi, ve kterých se odvolatel domáhá přezkumu soudního rozhodnutí. Dokonce i když není odvolatelem vymezen v odvolání odvolací důvod, je soud povinen k odvolání přihlížet

¹¹⁹ LAVICKÝ, Petr a kolektiv. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 82. ISBN 978-80-7478-869-7

a s ohledem na veřejný zájem a ochranu zájmů nezletilých rozhodnutí soudu prvního stupně přezkoumat.¹²⁰

Odvolací soud je oprávněn dokonce změnit i část rozhodnutí, které odvoláním nebylo napadnuto. Soud má možnost tak učinit pouze pokud ho k tomu vede důvod, který spočívá v potřebě prosadit konkrétní zájem dítěte, který musí být mimořádně silný.¹²¹ Současně se zvažováním změny nenapadené části rozhodnutí soud předem poučí účastníky řízení a poskytne jim prostor k uvádění nových skutečností a důkazních prostředků dle § 118a odst. 1, 2, 3 ZŘS.

V řízení o péči o nezletilé dítě, kdy je schválena rozsudkem dohoda mezi rodiči nezletilého dítěte, nejsou rodiče oprávněni podat do schvalujícího výroku odvolání. Pokud dojde k následné změně poměrů, může rodič ze zákonem stanovených podmínek požádat soud o změnu rozhodnutí.¹²² Zajímavost spatřujeme v tom, že ačkoliv nezletilé dítě není účastníkem dohody rodičů, je, stejně jako jeho kolizní opatrovník, aktivně legitimován k podání odvolání proti rozsudku o schválení dohody rodičů.¹²³

Odvolání se dle § 204 odst. 1 o.s.ř. podává do patnácti dnů od doručení písemného vyhotovení rozhodnutí u soudu, proti jehož rozhodnutí směřuje.

3.7.2 Mimořádné opravné prostředky

V řízení ve věcech péče soudu o nezletilé lze z mimořádných opravných prostředků uplatňovat pouze žaloby pro zmatečnost a na obnovu řízení.

Dovolání není dle § 30 odst. 1 z.ř.s. přípustné proti „*rozhodnutím podle hlavy páté části druhé z.ř.s., ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské odpovědnosti, pozastavení nebo omezení jejího výkonu, o určení nebo popření rodičovství nebo o nezrušitelné osvojení.*“ Judikatura připustila možnost, kdy se během řízení ve věci péče soudu o nezletilé sice nedá dovolat proti výroku ve věci samé, ovšem proti dílčím procesním rozhodnutím tato možnost existuje. Z odůvodnění vyplývá, že je v dané věci rozhodné, že se jedná o „*otázku,*

¹²⁰ JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení, soudcovský komentář. Kniha III. Zvláštní řízení soudní.* Praha: Havlíček Brain Team, 2015, str. 102. ISBN 978-80-87109-48-9

¹²¹ SVOBODA, Karel. *Nesporná řízení II.* Praha: C.H.Beck, 2016, str. 229. ISBN 978-80-7400-606-7

¹²² Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, str. 81

¹²³ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, ZAHRADNÍKOVÁ, Radka, SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní. 2., opravené vydání,* Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 204–205. ISBN 978-80-7478-829-1

vyplývající z aplikace procesního práva“ a skutečnost, že se tak děje v řízení, ve které dovolání není přípustné, není rozhodná.¹²⁴ Podobně jako u odvolání není soud vázán rozsahem dovolacích návrhů ve věcech, v nichž lze zahájit řízení bez návrhu.

3.8 Výkon rozhodnutí

Pro výkon rozhodnutí ve věcech péče o nezletilé je dle § 500 odst. 1 z.ř.s. příslušný obecný soud nezletilého, jedná se o okresní soud, v jehož obvodu má nezletilý své bydliště. Řízení o výkonu rozhodnutí je vázáno na návrh oprávněného, kdy poté, co je výkon nařízen postupuje soud z úřední povinnosti. V tomto řízení nelze řízení přerušit, či výkon rozhodnutí odložit.¹²⁵

Řízení o výkonu rozhodnutí může být zahájeno v případě, že povinný neplní to, co mu vykonatelné rozhodnutí ukládá. Řízení je dle § 11 odst. 3 písm. f) ve spojení s § 11 odst. 1 písm. a) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích osvobozeno od placení soudních poplatků.

V případě, kdy povinný dobrovolně neplní jemu stanovenou povinnost vykonatelným rozhodnutím, může oprávněný dle § 251 odst. 1 o.s.ř. podat návrh na soudní výkon rozhodnutí. Prostřednictvím vykonávacího řízení dochází k výkonu práva i proti vůli toho, kdo má povinnost k plnění.¹²⁶

V případech, kdy jde o nařízení výkonu rozhodnutí, týkajícího se výživného nezletilého dítěte, je místně příslušný soud, který je obecným soudem nezletilého. Soud se v případech, týkajících se nezletilých snaží především o dobrovolné splnění povinnosti, což by mělo mít za následek menší negativní dopad na psychiku nezletilých. V případech, kdy je snaha soudu o dobrovolné splnění bezvysledná a povinný nesplní svou povinnost, a to ani po výzvě ke splnění povinnosti či snaze OSPOD dle § 501 z.ř.s., soud přistoupí k nařízení výkonu rozhodnutí. Jednou z možností je uložení pokuty povinnému, tato pokuta smí být ukládána i opakovaně, ale nesmí překročit výši 50.000 Kč. Další možnosti, které má soud jsou upraveny v § 503 odst. 1 z.ř.s. a jsou jimi nařízení prvního setkání s mediátorem v rozsahu 3 hodin, stanovení plánu navykacího režimu,

¹²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.12.2013, spis. zn. 30 Cdo 1510/2013

¹²⁵ TOMEŠOVÁ, Jana. Výkon rozhodnutí soudu o úpravě styku s nezletilými dětmi. Právní prostor, 16.09.2016. [online], [cit. 3.1.2021]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/vykon-rozhodnuti-soudu-o-uprave-styku-s-nezletilymi-detmi>

¹²⁶ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. Civilní právo procesní – část druhá: řízení vykonávací, řízení insolvenční. Praha: Leges, 2015, str. 16. ISBN 978-80-7502-077-2

realizování styku s nezletilým pod dohledem OSPOD případně nařízení setkání s poskytovatelem odborné pomoci, a to zejména s odborníkem v oboru pedopsychologie.

Ustanovení § 504 z.ř.s. stanoví, že je-li postup soudu bez výsledku, nebo je-li po zahájení řízení zřejmé, že by tento postup zjevně nevedl ke splnění povinnosti, nařídí soud výkon rozhodnutí odnětím dítěte tomu, u koho podle rozhodnutí nebo dohody nemá být, a jeho předání tomu, komu bylo podle rozhodnutí nebo dohody svěřeno nebo má být navraceno, anebo tomu, komu rozhodnutí nebo dohoda přiznávají právo na styk s dítětem po omezenou dobu. Toto opatření je soud oprávněn nařídít pouze ve výjimečných případech, ovšem lze k němu přistoupit i bez předchozí výzvy či uložení pokuty.¹²⁷

Z uvedených ustanovení vyplývá, že soud postupuje v užívání prostředků subsidiárně, ovšem není tomu tak ve všech případech. Soud neužije mírnějších prostředků výkonu tehdy, jsou-li pokládány za neúčelné, a to zejména v případech, kdy by mohly sloužit jako varování povinného rodiče před hrozícím odnětím dítěte. Tento rodič by byl mírnějším prostředkem výkonu varován a mohl by nezletilého například ukrýt.¹²⁸ S ohledem na tuto možnou nežádoucí reakci, se povinnému usnesení, kterým byl nařízen výkon rozhodnutí odnětím dítěte, doručuje až při výkonu rozhodnutí.¹²⁹

Ustanovení § 507 z.ř.s. pamatuje na náklady nezletilého a umožňuje, aby peněžní prostředky vymožené soudem ve formě pokut, ukládané povinnému, byly na návrh zákonného zástupce nebo nezletilého vyčerpány.

Při samotném výkonu rozhodnutí je třeba postupovat s maximálním ohledem na nezletilého tak, aby nedocházelo k neúměrnému zásahu do jeho psychického a citového vývoje. Současně by mělo být nezletilému s ohledem na jeho rozumovou vyspělost, vysvětleno, kam bude převezen, jaké jsou důvody tohoto převozu a další pro nezletilého důležité otázky.¹³⁰

¹²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13.07.2005, spis. Zn. 20 Cdo 746/2005

¹²⁸ SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jirí, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2015, str. 1005-1008. ISBN 978-80-7400-297-7.

¹²⁹ § 504 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

¹³⁰ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, ZAHRADNÍKOVÁ, Radka, SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 207. ISBN 978-80-7478-829-1

3.8.1 Opravné prostředky

Proti usnesení ve věcech výkonu rozhodnutí o péči o nezletilé děti je přípustné odvolání. Odvolací soud může usnesení zrušit pouze z důvodů, vymezených v § 219a odst. 1 o.s.ř. Důvodem pro zrušení rozhodnutí jsou „*takové vady, že řízení nemělo proběhnout pro nedostatek podmínek řízení nebo rozhodoval věcně nepřislušný soud nebo vyloučený soudce anebo soud nebyl správně obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát, popřípadě i jiné vady, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a za odvolacího řízení nemohla být zjednána náprava. Dále to, že rozhodnutí není přezkoumatelné pro nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů, soud nepřibral za účastníka toho, kdo měl být účastníkem, soud nepokračoval v řízení s tím, kdo je procesním nástupcem účastníka, který po zahájení řízení ztratil způsobilost být účastníkem řízení.*“

Šetření či dokazování nutná pro potvrzení nebo změnu rozhodnutí soudu prvního stupně provede odvolací soud sám, případně prostřednictvím soudu prvního stupně či dožádaného soudu.¹³¹ V případě, že je třeba ke zjištění skutkového stavu věci provést další navrhované důkazy v odvolacím řízení a nelze tak učinit v odvolacím řízení, soud rozhodnutí soudu prvního stupně zruší.

Dovolání není v těchto případech přípustné,¹³² současně ani nesprávné poučení soudu odvolacího nezakládá přípustnost podání dovolání.¹³³

3.8.2 Náklady výkonu rozhodnutí

Za náklady výkonu rozhodnutí jsou považovány i „*ušlé výdělků a hotové výdaje osob zúčastněných na výkonu rozhodnutí odnětím dítěte, náklady účelně vynaložené s otevřením bytu a jiné místnosti povinného nebo jiné osoby podle § 509 z.ř.s., náklady na nezbytné potřeby nezletilého dítěte při výkonu rozhodnutí a také náklady na dopravu nezletilého dítěte spojené s jeho navrácením v případě mezinárodní únosu.*“¹³⁴ Vše výše jmenované je oprávněná osoba povinna prokázat.

¹³¹ SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2015, str. 1012. ISBN 978-80-7400-297-7.

¹³² WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, ZAHRADNÍKOVÁ, Radka, SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 208. ISBN 978-80-7478-829-1

¹³³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.11.2015, spis. Zn. 26 Cdo 3142/2015

¹³⁴ § 505 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

V usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí je soudem uloženo povinné osobě nahradit všechny dosud vynaložené a prokázané náklady, osobě, v jejíž prospěch je výkon rozhodnutí nařizován. O nákladech, které by vznikly při samotném provádění výkonu rozhodnutí, rozhoduje soud samostatným usnesením. Základním principem, který ovládá náhradu nákladů vykonávacího řízení je, že povinnost k náhradě nákladů uloží soud zásadně povinnému.¹³⁵

Pokud byly náklady účastníkům vyplaceny dle § 507 z.ř.s. je povinný povinen nahradit vyplacené náklady řízení státu.

¹³⁵ WINTEROVÁ, A. a kolektiv, *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání, Praha: Linde, 2011, str. 503-505. ISBN 978-80-7201-842-0

4 Cochemský model

4.1 Charakteristika Cochemského modelu

Cochemský model neboli Cochemská praxe je pojmem pod kterým můžeme naleznout interdisciplinární spolupráci různých profesí (advokáti, soudci, soudní znalci, pracovníci OSPOD, pracovníci poradenských center), zabývajících se záležitostmi dětí,¹³⁶ se kterými se účastníci rodičovského konfliktu mohou setkat. Rodičovský konflikt lze chápat jako výraz pro určité střetnutí subjektivních práv nebo oprávněných zájmů rodičů. Povahou rodičovské konflikty spadají do kategorie interpersonálních, (v rámci této kategorie se odehrávají konflikty mezi jednotlivci, skupinami lidí či jednotlivými lidmi a skupinami navzájem),¹³⁷ konkrétně se nejčastěji konflikt odehrává mezi manžely, rodiči nebo mezi rodiči a dětmi.¹³⁸

Interdisciplinární spolupráce posiluje spolupráci zainteresovaných subjektů a jejich vzájemné porozumění. Příslušníci těchto profesí nemají sloužit jako nástroj rodičů, využívány k souboji o nezletilé, ale mají se snažit o předcházení rodičovskému konfliktu a o uzavření dohody mezi rodiči.¹³⁹ Základním principem je východisko, že rozhodování o nezletilých patří do rukou obou rodičů, kterým přísluší stejný objem rodičovské odpovědnosti, ze které mimo jiné plyne povinnost dohodnout se na úpravě poměrů k nezletilým. Výsledkem řízení by měla být dohoda, na které se rodiče nezletilých shodnou, a tak je tedy vyšší pravděpodobnost, že ji budou obě strany dohody schopny dodržovat.¹⁴⁰ Ačkoli je soud orgánem, který je nadán pravomocí autoritativně rozhodnout o předmětné věci, s ohledem na to, že cílem účastníků řízení je dosáhnout smíru v zájmu nezletilého, je jeho úloha svým významem postavena na stejnou úroveň jako úloha orgánu

¹³⁶ RUDOLPH, Jürgen. *Jsi moje dítě*. Praha: Magistrát hlavního města Prahy, 2010, str. 46. ISBN 978-80-254-8250-6

¹³⁷ HOLÁ, Lenka. *Mediace. Způsob řešení mezilidských konfliktů*. Praha: Grada Publishing, 2003, str. 10. ISBN 80-247-0467-6

¹³⁸ HOLÁ, Lenka. WESTPHALOVÁ, Lenka, KOVÁČOVÁ, Anna, SPÁČIL, Ondřej. *Rodinná mediace v České republice*. Praha: Leges, 2014, str. 43. ISBN 978-80-7502-015-4

¹³⁹ BRZOBOHATÝ, Robin, CIRBUSOVÁ, Martina, ROGALEWICZOVÁ, Romana a kolektiv. *Interdisciplinární spolupráce v nejlepším zájmu dítěte: metodické doporučení pro řešení rodičovských konfliktů nejen s mezinárodním prvkem*. Brno: Tribun EU, 2015, str. 1. ISBN 978-80-263-1010-5

¹⁴⁰ ČAMDŽIČOVÁ, Sabina. *Posílení role nezletilého v řízeních péče soudu o nezletilé*. Časopis pro právní vědu a praxi, Brno: Masarykova univerzita, 2019, č. 2, str. 243. ISSN 1210-9126

sociálně právní ochrany dětí nebo poskytovatele odborné pomoci. Současně platí, že všechny zúčastněné profese a míra jejich přičinění ve věci jsou si rovny.¹⁴¹

Cochemská praxe nemá za cíl konkrétní střídavou, společnou nebo podobnou péči o nezletilého, ale snaží se o zajištění dvou fungujících a spolupracujících rodičů pro nezletilého.¹⁴²

4.2 Čtyři základní pravidla Cochemského modelu

4.2.1 Pravidlo rychlosti

Rychlost řízení je s ohledem na často vypjatou situaci mezi účastníky řízení jedním z nejdůležitějších aspektů. Snaha o co nejrychlejší vyřešení rodičovského konfliktu je stěžejní, a to i proto aby se spor mezi rodiči dál nezhoršoval a situace negradovala. Průtahy v řízení způsobují nejistotu pro všechny účastníky řízení, ale hlavně pro nezletilého. Za vzor si v tomto pravidle můžeme vzít německý zákon o soudnictví ve věcech rodinných a ve věcech dobrovolné soudní jurisdikce (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*), který stanoví soudu povinnost nařídít první jednání ve věci do jednoho měsíce od podání předmětného návrhu.¹⁴³

4.2.2 Pravidlo společné odpovědnosti

Cochemský model se snaží o zachování společné rodičovské odpovědnosti u obou rodičů.¹⁴⁴ Soud by neměl určovat, který z rodičů je vhodnější k péči o nezletilého, ale jak bude péče o nezletilého mezi rodiče rozdělena.

4.2.3 Pravidlo přednosti dohody

Soud je povinen vždy upřednostnit dohodu rodičů, před svým autoritativním rozhodnutím, pokud ovšem neodporuje zájmům nezletilého.¹⁴⁵ Je oprávněn pouze korigovat její znění tak, aby byla v souladu s právním řádem. Dle Cochemské praxe

¹⁴¹ POLÁK, Vladimír, WESTPHALOVÁ, Lenka. *Interdisciplinární spolupráce ve věcech péče soudu o nezletilé*. Právní rozhledy, Praha: C.H.Beck, 2018, č. 7, str. 240—248. ISSN 1210-6410

¹⁴² WESTPHALOVÁ, Lenka, ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Práva dítěte v rodičovském konfliktu*. Právní rozhledy, Praha: C.H.Beck, 2016, č. 19, str. 660. ISSN 1210-6410

¹⁴³ ROGALEWICZOVÁ, Romana, *Představení Cochemské praxe* In CIRBUSOVÁ, Martina. *Cochemská praxe v České republice*. Brno: Tribun EU, 2015, str. 11. ISBN 978-80-263-0999-4

¹⁴⁴ RUDOLPH, Jürgen. *Cochemský model: šance pro naše děti – část I.*, Střídavka, 6.6.2010. [online], [cit. 5.3.2021]. Dostupné z: <https://stridavka.cz/cochemsky-model-sance-pro-nase-deti-cast-1/>

¹⁴⁵ DECROIX, Eva. *Zrušení soudního přezkumu dohod o úpravě poměrů... krok kupředu nebo přešlap zákonodárce?* epravo.cz, 14.8.2020. [online], [cit. 5.3.2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zruseni-soudniho-prezkumu-dohod-o-uprave-pomeru-krok-kupredu-nebo-preslap-zakonodarce-111614.html>

je soud oprávněn rozhodnout autoritářsky až v tom případě, kdy se rodiče nejsou schopni dohodnout a uzavřít mezi sebou dohodu. Procento rodičů, kteří nejsou schopni dospět k dohodě je přibližně 3 až 5 %.¹⁴⁶

4.2.4 Pravidlo dobrovolnosti

Rodiče nezletilého jsou v rámci Cochemského modelu ve spolupráci s odborníky vedeni ke spolupráci při řešení rodičovského konfliktu. Ačkoli může jít z počátku o vynucenou spolupráci, ve většině případů se z ní následně stává spolupráce dobrovolná.¹⁴⁷

4.3 Výhody a nevýhody Cochemského modelu

Jednou z nejvýznamnějších výhod Cochemského modelu je urychlení. *„Urychlení v tomto případě neznamena jen co nejrychlejší nalezení konečného řešení, ale především co nejvčasnější zahájení práce s rodinou, směřující k přípravě a hledání nejlepšího řešení v zájmu dítěte. Nalezení takového řešení potřebuje svůj čas a zbytečné urychlení jeho přijetí by v mnoha případech mohlo být naopak ke škodě.“*¹⁴⁸ Zkrácení délky opatrovnického řízení s sebou přináší i další pozitivum v podobě snížení nákladů řízení a též zmenšení pravděpodobnosti negativního ovlivňování nezletilého rodičem. Další výhodou Cochemského modelu je právě stěžejní snaha o dohodu mezi rodiči a tím uklidnění jejich vzájemných, často vyhrocených vztahů.

Cochemský model je typem interdisciplinárním spolupráce, z čehož vyplývá, že jeho realizace záleží na velikosti ochoty a vůle účastníků a osob do spolupráce zapojených, stejně tak jako na jejich osobnosti a schopnosti řešení rodičovského konfliktu. Toto lze vnímat jako nevýhodu Cochemského modelu, jelikož lidský faktor je velice proměnlivý, lze předpokládat, že v zúčastněných institucích (např. OSPOD), dojde k obměně zaměstnanců a nově přichozí zaměstnanci, již nebudou mít zájem na tom být součástí tohoto modelu a jelikož neexistuje právní zakotvení Cochemského modelu, neexistuje zákonná povinnost je k tomuto

¹⁴⁶ ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Interdisciplinární spolupráce při řešení rodičovských konfliktů*. Bulletin advokacie, Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2017, č. 12, str. 35. ISSN 1210-6348

¹⁴⁷ RUDOLPH, Jürgen. *Jsi moje dítě*. Praha: Magistrát hlavního města Prahy, 2010, str. 51-52. ISBN 978-80-254-8250-6

¹⁴⁸ ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Interdisciplinární spolupráce při řešení rodičovských konfliktů*. Bulletin advokacie, Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2017, č. 12, str. 35. ISSN 1210-6348

jakýmkoli způsobem nutit.¹⁴⁹ Stejně tak existuje procento rodičů, které není za žádnou cenu schopno uzavření dohody.

4.4 Historický exkurz

4.4.1 Legislativní a společenská východiska

K pochopení smyslu Cochemské praxe, je důležité znát legislativně společenská východiska, platná v té době v Německu, která se týkala rodičovské péče.

Německá právní úprava, která byla platná až do reformy německého občanského zákoníku v roce 1998, neznala pojem rodičovská odpovědnost, její obsah byl skryt pod pojmem rodičovská péče, ta ale náležela oběma rodičům pouze pokud se dítě narodilo za trvání manželství a rodiče spolu žili. Pokud nebyla jedna z těchto podmínek splněna, byla rodičovská péče soudem vždy přenesena pouze na jednoho z rodičů. U dětí narozených mimo manželství náležela rodičovská péče výlučně matce,¹⁵⁰ společná péče dokonce nebyla možná vůbec. Ztrátou rodičovské péče rodič ztratil možnost rozhodovat o svém dítěti, ovlivňovat jeho výchovu a zákon dokonce ani výslovně nepřiznával právo se s dítětem vídat.¹⁵¹

Za přelomové rozhodnutí by se dalo označit rozhodnutí německého ústavního soudu (spis. zn. 1 BvL 25/80 ze dne 3.11.1982), na který se obrátila skupina rodičů, kteří chtěli i po rozpadu manželství nést rodičovskou péči společně, soud označil stávající právní úpravu za ústavně nekonformní. Ovšem toto rozhodnutí se do legislativy promítlo až o 16 let později. Právě reforma německého občanského zákoníku z roku 1998 změnila pojetí rodičovské péče a ta po účinnosti novely náleží oběma rodičům i v případě, že spolu nežijí. Dokonce i rodiče, kteří nejsou manželé, mají právo na společnou rodičovskou péči, a to v případě, že o to požádají a učiní společné prohlášení o tom, že chtějí rodičovskou péči k dítěti vykonávat společně. O přenesení rodičovské péče na jednoho z rodičů soud

¹⁴⁹ ROGALEWICZOVÁ, Romana, *Představení Cochemské praxe* In CIRBUSOVÁ, Martina. *Cochemská praxe v České republice*. Brno: Tribun EU, 2015, str. 10. ISBN 978-80-263-0999-4

¹⁵⁰ DETHLOFF, Nina, MARTINY, Dieter. *National report: Germany*, [online], [cit. 6.3.2021]. Dostupné z: <http://ceflonline.net/wp-content/uploads/Germany-Parental-Responsibilities.pdf>, str. 16

¹⁵¹ ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Interdisciplinární spolupráce při řešení rodičovských konfliktů*. Bulletin advokacie, Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2017, č. 12, str. 35. ISSN 1210-6348

rozhodne pouze v případech, kdy o to rodiče společně požádají, nebo je to nutné pro ochranu zájmů a blaha dítěte.

Za společenské východisko lze označit klasický boj o dítě, kdy se především advokáti rodičů stávali nástrojem rodičů, kteří zapomněli, že v řízení by mělo jít o zajištění šťastného a spokojeného dětství dítěte, i když se rodiče rozchází.¹⁵²

Nejvýznamnější postavou a zakladatelem Cochemského modelu je Jürgen Rudolph, který působil jako soudce okresního soudu právě v Cochemu. Ještě před samotnou Cochemskou konferencí začal v rámci své pracovní činnosti uplatňovat některé principy, které byly do Cochemské praxe zahrnuty. Též byl jedním z hlavních organizátorů Cochemské konference.

4.4.2 Ustanovující konference

Cochemský model vznikl v soudním obvodu Cochem, ve spolkové zemi Porýní-Falc v Německu na počátku 90. let 20. století. Jako prvopočátek tohoto modelu lze označovat Konferenci profesí (soudy, advokáti, odbory péče o děti, odborné poradny a soudem povolání znalci), která se konala v roce 1992.¹⁵³ Důvodem, vedoucí k uspořádání této konference, byla kritika a frustrace jednotlivých odvětví z práce dalších účastníků se odborných profesí. Kritika, která mezi jednotlivými profesemi panovala, byla jistě částečně způsobena nedostatky v jejich práci, ale také špatnou komunikací, nedorozuměními a předsudky. Konkrétně byli advokáti obviňováni ze strany soudců a pracovníků orgánu péče o dítě z vyhrocování rodinných sporů, advokáti dále popisovali zaměstnance odborů péče o dítě jako nekompetentní, neflexibilní a jejich práci jako stereotypní.¹⁵⁴ Současně byly soudci kritizováni zaměstnanci odboru péče o dítě, za jejich nedostatečná zjištění při vypracování odborných stanovisek.

4.4.3 Cochemská dohoda

Rok po konání Cochemské konference, byla příslušníky profesemi, zastoupenými na konferenci, uzavřena Cochemská dohoda. V této dohodě bylo deklarováno, že se při výkonu své profese budou řídit principy Cochemského modelu, jedná se o formulaci základních poznatků, zásad, záměrů a nástrojů,

¹⁵² ROGALEWICZOVÁ, Romana, *Představení Cochemské praxe* In CIRBUSOVÁ, Martina. *Cochemská praxe v České republice*. Brno: Tribun EU, 2015, str. 6. ISBN 978-80-263-0999-4

¹⁵³ RUDOLPH, Jürgen. *Jsi moje dítě*. Praha: Magistrát hlavního města Prahy, 2010, str. 21-22. ISBN 978-80-254-8250-6

¹⁵⁴ ROGALEWICZOVÁ, Romana, *Představení Cochemské praxe* In CIRBUSOVÁ, Martina. *Cochemská praxe v České republice*. Brno: Tribun EU, 2015, str. 8. ISBN 978-80-263-0999-4

kteřé budou uplatňovány při řešení rodičovských konfliktů. Jejím hlavním cílem je obnovení schopnosti rodičů společně jednat ve věcech dítěte a najít řešení v jeho zájmu.¹⁵⁵ Výsledkem této konference byla mimo jiné i shoda na tom, že je nutné do budoucna vylepšit vzájemnou kooperaci zúčastněných profesí a fakt, že péče obou rodičů i po rozvodu je tím nejlepším zájmem dítěte.¹⁵⁶

V návaznosti na uzavření dohody došlo k vzniku pracovní skupiny Arbeitskreis Trennung und Scheidung, v rámci, které zapojené profese sdělují novinky a inovace v rámci jejich pracovní činnosti. Dochází zde k prezentaci konkrétních případů, na nichž jsou ukazovány procesní postupy těchto profesí.¹⁵⁷

Německé zkušenosti se zaváděním Cochemské praxe jsou přímo zaznamenané ve statistikách soudních řízení ve věci svěřeni dítěte do péče, kdy byl v roce 1992 podíl svěřených dětí do společné péče 20 %, od roku 1996 je to 60 % a dokonce od roku 1998 dochází ke svěřeni do společné péče rodičů ve 100 % případů.¹⁵⁸

4.5 Průběh řízení

Rodiče nezletilého se při řešení rodičovského konfliktu nejčastěji nejprve obrátí se svým problémem a žádostí na sepsání návrhu podání k soudu na advokáty, ti jim doporučí návštěvu poradenského zařízení nebo mediátora a seps návrhu podání k soudu zpracují až poté, kdy na něm rodiče stále trvají. V každém případě advokáti projevují snahu o nekonfliktní řešení sporu a klienty nepodporují v bojových taktikách.

Pokud dojde k podání návrhu, adresovanému soudu, které by mělo být v rozsahu maximálně dvou stránek textu, na kterých je zachycen popis skutkového stavu a návrh řešení.¹⁵⁹ Soud je povinen naříditi první jednání ve věci do tří týdnů od podání návrhu a současně se s žádostí o informace o rodině obrátiti na orgán péče o dítě. Rodičům je ze strany orgánu péče o dítě nabídnuto další odborné poradenství

¹⁵⁵ ČAMDŽÍCOVÁ, Sabina. *Posílení role nezletilého v řízeních péče soudu o nezletilé*. Časopis pro právní vědu a praxi, Brno: Masarykova univerzita, 2019, č. 2, str. 243. ISSN 1210-9126

¹⁵⁶ CIRBUSOVÁ, Martina, ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Cochemská praxe – vznik a vývoj*. Právo a rodina, 2015, č. 6, str. 12. ISSN 1212-866X

¹⁵⁷ ROGALEWICZOVÁ, Romana, *Představení Cochemské praxe* In CIRBUSOVÁ, Martina. *Cochemská praxe v České republice*. Brno: Tribun EU, 2015, str. 8-9. ISBN 978-80-263-0999-4

¹⁵⁸ RUDOLPH, Jürgen. *Cochemský model: šance pro naše děti – část 3.*, Střídavka, 20.6.2010. [online], [cit. 6.3.2021]. Dostupné z: <https://stridavka.cz/cochemsky-model-sance-pro-nase-deti-cast-1/>

¹⁵⁹ ROGALEWICZOVÁ, Romana, *Představení Cochemské praxe* In CIRBUSOVÁ, Martina. *Cochemská praxe v České republice*. Brno: Tribun EU, 2015, str. 9. ISBN 978-80-263-0999-4

a doporučeno vyřešit jejich rodičovský konflikt nekonfliktní cestou. V případě, že dojde na jednání před soudem, jsou soudem rodiče opětovně vedeni k uzavření dohody, pokud jde o bezvysledné snahy soud řízení přeruší, stanoví termín druhého jednání nejpozději za tři měsíce a doporučí jim návštěvu odborné poradny, kam rodiče míří po skončení jednání před soudem a kde jim je určen termín zahájení poradenství nejpozději dva týdny po jednání u soudu. Dojde-li mezi rodiči ke shodě na řešení sporu, je toto prostřednictvím jejich advokátů sděleno soudu, který nařídí druhé jednání v dřívějším termínu a jejich dohodu na něm schválí. Pokud řízení nedospěje i přes druhé ústní jednání k vyřešení je soudem určen soudní znalec, jehož úkolem je vypracovat znalecký posudek, zodpovědět soudem kladené otázky a současně i pracovat s rodiči a být jim nápomocen při hledání řešení jejich rodinné situace, které by bylo pro nezletilé dítě a oba rodiče přijatelné. Třetí jednání se koná nejpozději do tří měsíců a je na něm autoritativně rozhodnuto o věci, pokud k dohodě rodičů nezletilého nedošlo.¹⁶⁰

4.6 Role zapojených profesí

Cochemská praxe je příkladem interdisciplinární spolupráce. Do této spolupráce jsou zapojeny profese jako advokát, mediátor, soudce, soudní znalec nebo Odbor péče o dítě. V rozebíraném modelu by tyto profese měli tvořit funkční celek, který je veden společným cílem. Cochemský model lze přirovnat k automobilu, kdy soud je považován za motor, který ovšem není schopen jízdy, byť mu chybí pouze jedno jediné kolo.¹⁶¹

4.6.1 Advokát

Celý proces řešení rodičovského konfliktu začíná v drtivé většině u advokátů. Ti se v Cochemské úmluvě zavázali k nevyužívání konfliktní strategie proti protistraně. Rozdílem oproti klasickému postupu je v Cochemském modelu pojetí ze strany advokátů. Cílem advokátů nemá být klasická „výhra sporu mandantovi“, ale výhra v podobě dohody o porozvodové péči o nezletilé. Současně jsou motivovány i finančním ohodnocením, které je v Cochemské praxi paušální,

¹⁶⁰ WESTPHALOVÁ, Lenka, ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Práva dítěte v rodičovském konfliktu*. Právní rozhledy, Praha: C.H.Beck, 2016, č. 19, str. 660. ISSN 1210-6410

¹⁶¹ RUDOLPH, Jürgen. *Jsi moje dítě, „Cochemská praxe“ – cesty k lidštějšímu rodinnému právu*. cochem.pro, listopad 2009. [online], [cit. 8.3.2021]. Dostupné z: <http://www.cochem.pro/ty-jsi-moje-dite.pdf>, str. 25

a tedy protahování sporu či jeho eskalování z finančních důvodů je nadbytečné.¹⁶² Současně jsou advokáti zavázáni minimalizovat podání k soudu a tím snížit množství byrokracie s řízením spojené. Celá Cochemská praxe je pak vedena tím, že řešení rodičovského konfliktu by se měli ujímat odborníci na rodinné právo, jež dokáže jistým způsobem garantovat profesionalitu a odbornost pomoci s jeho řešením, která bude rodičům a nezletilému nabídnuta.¹⁶³

4.6.2 Odbor péče o dítě

Odbor péče o dítě (německý ekvivalent českého OSPOD) se přímo v Cochemské úmluvě zavázal k navázání kontaktu s účastníky sporu a též k účasti na všech ústních jednáních. Jako zajímavost lze vnímat, že odbor není povinen vyhotovovat písemné zprávy ve věci, ale jeho stanoviska jsou prezentována přímo na ústních jednáních.¹⁶⁴ Je tomu tak proto, že sepsáním a podáváním písemných zpráv by mohlo docházet k prodlevám mezi zjištěným stavem a jejich doručením soudu a tím i ke změně předmětné situace. Současně je odbor veden snahou o uzavření dohody mezi rodiči a předejitím jednání u soudu.

4.6.3 Pracovník poradenského centra

Návštěva specializovaného poradenského centra je rodičem nařízena v případě neuzavření dohody ani po prvním proběhnutém jednání. Pracovníkem specializovaného poradenského centra je osoba, která má vzdělání nejčastěji v oboru psychologie či pedagogika. V poradně jsou rodiči během minimálně dvou sezení vedeni ke zlepšení vzájemné komunikace, vcítění se do role druhého rodiče a nezletilého, což by mělo mít za výsledek uzavření dohody. Na výzvu soudu je poradenské centrum povinno sdělit, zda sezení proběhla, jaký byl jejich rozsah, forma, druh a jejich stručné zhodnocení.¹⁶⁵

4.6.4 Soudce

Ačkoli si jsou dle zásad Cochemské praxe všechny zúčastněné profese rovny, soudci přísluší jisté výsostné postavení, protože je stále autoritou,

¹⁶² NOVÁKOVÁ, Martina, *Představení iniciativy cochem.cz* In CIRBUSOVÁ, Martina. *Cochemská praxe v České republice*. Brno: Tribun EU, 2015, str. 20. ISBN 978-80-263-0999-4

¹⁶³ ROGALEWICZOVÁ, Romana, KILLAROVÁ, Tereza. *Realizace Cochemské praxe v České republice*. Právo a rodina, 2015, č. 8, str. 2. ISSN 1212-866X

¹⁶⁴ RUDOLPH, Jürgen. *Jsi moje dítě, „Cochemská praxe“ – cesty k lidštějšímu rodinnému právu*. cochem.pro, listopad 2009. [online], [cit. 8.3.2021]. Dostupné z: <http://www.cochem.pro/ty-jsi-moje-dite.pdf>, str. 27

¹⁶⁵ POLÁK, Vladimír. *Možnosti interdisciplinární spolupráce ve věcech péče soudu o nezletilé děti*. Rodinné listy, 2018, č. 7, str. 12. ISSN 1805-0824

kteří je oprávněna autoritativně věc rozhodnout. Ode dne podání stanoví nejpozději do 14 dnů první termín jednání, dále odkazuje rodiče na orgán péče o dítě, řídí první jednání, ukládá rodičům povinnost navštívit odbornou poradnu, nařizuje a řídí druhé jednání, přibírá soudního znalce a na třetím, posledním jednání autoritativně rozhoduje.¹⁶⁶

Celé jednání soudce je současně vedeno snahou o komunikaci s rodiči a snahou o nalezení kompromisního řešení situace a uzavření dohody mezi nimi. Někteří soudci se ale obávají, že zapojení do snah o uzavření dohody a celkového systému by ohrozilo jejich nezávislost. Ovšem nedohlédnou na dlouhodobé následky tohoto počínání, které vedou k dohodě rodičů a ušetření času i práce soudům, jelikož dohodu rodičům pomohou uzavřít již advokáti nebo odborné poradny.¹⁶⁷

4.6.5 Soudní znalec

Soudní znalec je k řízení přibírán v okamžiku, kdy ani po druhém jednání před soudem, nedojde mezi rodiči k uzavření dohody.¹⁶⁸ Znalci je uloženo úkol vypracovat znalecký posudek, který by měl odpovídat na otázky soudem mu položené, ovšem je nežádoucí, aby odpovídal na otázku, který z rodičů je dle jeho názoru vhodnější a měl by mu být nezletilý svěřen do péče.¹⁶⁹ V souvislosti se znaleckým zkoumáním vznikla tzv. „nulová hypotéza“, která říká, že dokud není prokázáno, že je rodičovská odpovědnost u jednoho z rodičů narušena, mají obě strany stejné kompetence. Znalec má k vypracování znaleckého posudku stanovenou lhůtu dvou měsíců. Během této lhůty nejen že připravuje posudek, současně pracuje s rodiči a snaží se je přimět k uzavření dohody, akceptovatelné z obou stran. V případě, že k uzavření takové dohody dojde, odpadá mu povinnost znalecký posudek vypracovat.¹⁷⁰

¹⁶⁶ ROGALEWICZOVÁ, Romana, *Představení Cochemské praxe* In CIRBUSOVÁ, Martina. *Cochemská praxe v České republice*. Brno: Tribun EU, 2015, str. 9. ISBN 978-80-263-0999-4

¹⁶⁷ ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Interdisciplinární spolupráce při řešení rodičovských konfliktů*. Bulletin advokacie, Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2017, č. 12, str. 35. ISSN 1210-6348

¹⁶⁸ DOSTÁLOVÁ, Soňa, KILLAROVÁ, Tereza. *Cochemská praxe – role zapojených profesí*. Právo a rodina. 2015, č. 7 str. 14. ISSN 1212-866X

¹⁶⁹ POLÁK, Vladimír. *Možnosti interdisciplinární spolupráce ve věcech péče soudu o nezletilé děti*. Rodinné listy, 2018, č. 7, str. 12. ISSN 1805-0824

¹⁷⁰ RUDOLPH, Jürgen. *Jsi moje dítě, „Cochemská praxe“ – cesty k lidštějšímu rodinnému právu*. cochem.pro, listopad 2009. [online], [cit. 8.3.2021]. Dostupné z: <http://www.cochem.pro/ty-jsi-moje-dite.pdf>, str. 28

Německý právní řád je postaven tak, že náklady za přibrání znalce hradí společně a nerozdílně obě strany sporu, tedy rodiče. Znalečné je stanoveno ve výši, která by rodiče měla motivovat k uzavření dohody, aby k přibrání znalce vůbec nedošlo.¹⁷¹

4.7 České právní prostředí

Cochemský model je model vzniklý v německém Cochemu a je tedy navržen pro místní působení. Je třeba podotknout, že se dokonce v plném režimu nevyužívá ani v celém Německu. V roce 2016 se okresní soud v Novém Jičíně jako první soud v České republice začal řídit zásadami Cochemské praxe. Vznikla zde skupina, která byla složena z opatrovnických soudců uvedeného soudu, zástupců OSPOD, pracovníků Krajského úřadu Moravskoslezského kraje, lokální pracovníce Ministerstva práce a sociálních věcí ČR pro Moravskoslezský kraj a místních a poradenských a mediačních služeb.¹⁷² V roce 2017 začal prvky Cochemského modelu aplikovat při řízeních i okresní soud v Mostě.¹⁷³ Po okresních soudech v Novém Jičíně a v Mostě se postupně do aplikování zásad Cochemské praxe začaly zapojovat i další soudy jako např. obvodní soud pro Prahu 8, okresní soud ve Žďáře nad Sázavou, Písku, Chrudimi nebo Okresní soud Brno venkov.

Z hlediska statistik je k ilustraci postupů okresních soudů vhodný právě okresní soud v Novém Jičíně, kde po odstartování projektu došlo k nárůstu uzavřených dohod na opatrovnickém úseku soudu o více než 30 %.¹⁷⁴ Za období 1.3.2019 – 4.10.2019 poskytl předseda okresního soudu v Novém Jičíně Mgr. Martin Beneš svou statistiku svěřených nezletilých do péče, kdy došlo ke svěřením do výlučné péče jednoho z rodičů ve třinácti případech, do střídavé péče

¹⁷¹ ROGALEWICZOVÁ, Romana, KILLAROVÁ, Tereza. *Realizace Cochemské praxe v České republice*. Právo a rodina, 2015, č. 8, str. 5. ISSN 1212-866X

¹⁷² NOVÁKOVÁ, Markéta, POLÁKOVÁ, Pavla, CHURAVÁ, Pavla. *Manuál etablování interdisciplinární spolupráce při rozhodování ve věcech péče soudu o nezletilé. Nadace Sirius*, [online], [cit. 11.3.2021]. Dostupné z: https://nadacesirius.cz/soubory/metodiky/PDF_manual_Etablovani_CP.pdf, str. 22

¹⁷³ BARVÍKOVÁ, Jana. *Cochemská praxe. Šance dětem*, 21.11.2016. [online], [cit. 11.3.2021]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/cochemska-praxe>

¹⁷⁴ POLÁK, Vladimír. *Interdisciplinární spolupráce v obvodu okresního soudu v Novém Jičíně při rozhodování ve věcech péče soudu o nezletilé*. Seminář Cochemská praxe: testováno na rodičích v ČR 17.2.2017. [online], [cit. 11.3.2021]. Dostupné z: http://www.amrp.cz/uploads/8/0/8/8/80884700/seminar_pspcr_prezentace_v_polak.pdf, str. 8

ve dvou případech a v případě svěřeni nezletilého do společné péče vidíme nejvyšší číslo, a to 13 případů.¹⁷⁵

Důležitost edukace a podpory rozvádějících nebo rozcházejících se rodičů zaznamenává statistika okresního soudu v Mostě za období 2017 - 2019, kde lze spatřit čtvrtinový nárůst dohod mezi stranami, pokud je jim poskytnuta podpora/edukace/mediace/terapie, která je součástí zásad Cochemské praxe.

Tabulka: Soudní řízení ukončené dohodou/nedohodou u případů s aplikovanou edukací/mediací/terapií a bez aplikace.¹⁷⁶

	soudní případy s implementací "edukace/mediace/terapie"	soudní případy BEZ implementace "edukace/mediace/terapie"	rozdíl (p.b.)
Dohoda - Ano	57,66%	31,41%	26,26
Dohoda - Ne	42,34%	68,59%	

Okresní soud v Bruntále se v roce 2017 vydal cestou podobnou principům Cochemu, cílem bylo docílit takového množství případů na jednoho soudce, pověřeného rozhodováním ve věcech péče soudu o nezletilé, rovnající se nejvýše trojnásobku průměrného měsíčního nápadu. Prostředky, kterými se u tohoto soudu snaží dosáhnout cíle jsou nařízení prvního jednání do tří měsíců od podání návrhu, bezodkladné zahájení prvního jednání, pokud jsou účastníci dohodnuti nebo pouze patnáctidenní lhůta pro vypracování písemného rozhodnutí, které mezi prostředky Cochemu nepatří.¹⁷⁷

K přijetí principů Cochemské praxe do České republiky není tolik potřebná legislativní úprava, ale důležitější je změna v přístupu rodičů a dalších zúčastněných osob. Důležitým bodem je uvědomění si, a to i v očích široké veřejnosti, že je v zájmu rodičů a dětí, aby byl spor vyřešen co nejrychleji a cestou, na které se oba rodiče shodnou. Nastavení pravidel, kterými by se účastníci

¹⁷⁵ *Nárůst společné péče v Mostě*, Střídavka, 10.9.2019. [online], [cit. 11.3.2021]. Dostupné z: <https://stridavka.cz/narust-spolecne-pecce-v-moste/>

¹⁷⁶ KVĚTOŇ, Viktor, FANTA, Petr. *Závěrečná evaluační zpráva Cochemský model v ČR*. Právo na dětství. [online], [cit. 11.3.2021]. Dostupné z: http://www.pravonadetstvi.cz/files/files/Martin-Benes_ZEZ-COCHEM.pdf, str. 28

¹⁷⁷ BERANOVÁ, Hana. *Bruntálská alternativa ke Cochemské praxi*. Právo a rodina, 2019, č. 5. str. 2-3. ISSN 1212-866X

nutně museli řídit by naopak mohlo vést k obcházení těchto pravidel, a ne k hledání společného východiska.¹⁷⁸

Například v Německu můžeme nalézt advokáty přímo se specializující na rodinné právo či na jiné konkrétní odvětví, oproti tomu v České republice nedochází v mnohých případech k užší specializaci. I to může být rozdílem v možnosti aplikace Cochemského modelu, jelikož ten vyžaduje určitou míru empatie. Jelikož zde nejde jen o klasický spor, kde je cílem vyhrát, ale jde o spor, týkající se rodinných vztahů, kde je výhrou dospět k akceptovatelné dohodě. Pokud bude advokátní stav toto ochoten akceptovat, lze jej zapojit do interdisciplinární spolupráce a využívat dalších principů Cochemu.¹⁷⁹

V našem právním řádu nejsou soudy při projednávání věci vázány žádnými konkrétními lhůtami, § 471 odst. 2 z.ř.s. pouze uvádí, že ve věcech péče soudu o nezletilé soud rozhodně s největším urychlením. Je otázkou, zda by stanovení konkrétní lhůty nutné k rozhodnutí, což by vedlo k jistotě pro nezletilého, by nebyla ohrožena kvalita tohoto rozhodnutí. Pokud by došlo k systémové změně a spolupráci zúčastněných profesí se soudem a aktivním zájmem samotných účastníků, bylo by vhodné zavedení takových lhůt prosazovat.¹⁸⁰

¹⁷⁸ ROGALEWICZOVÁ, Romana, KILLAROVÁ, Tereza. *Realizace Cochemské praxe v České republice 2. Právo a rodina*, 2015, č. 8, str. 16-19. ISSN 1212-866X

¹⁷⁹ ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Interdisciplinární spolupráce při řešení rodičovských konfliktů*. Bulletin advokacie, Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2017, č. 12, str. 35. ISSN 1210-6348

¹⁸⁰ ROGALEWICZOVÁ, Romana, KILLAROVÁ, Tereza. *Realizace Cochemské praxe v České republice 2. Právo a rodina*, 2015, č. 8, str. 17. ISSN 1212-866X

Závěr

Cílem diplomové práce bylo komplexní pojednání o právní úpravě řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, jak z hlediska procesněprávního, tak z odpovídajícího hlediska hmotněprávního.

Současná právní úprava řízení ve věcech péče soudu o nezletilé je úpravou poměrně zdařilou, ovšem i tak bych ráda upozornila na některé nedostatky. Prvním zmíněným nedostatkem je problém, který byl již vyřešen, nicméně ho považuji za důležitý a vhodný ke zmínění. V roce 1998 došlo k novele zákona o rodině a tím i oddělení opatrovnického řízení od rozvodového, což vnímám jako správný krok, kterým došlo k odstranění problému tehdejší právní úpravy.

Problém, který mohl před zmíněnou novelizací vzniknout, spočíval v tom, že bylo manželství rozvedeno, nicméně ještě nebylo rozhodnuto o úpravě poměrů nezletilých pro dobu po rozvodu manželství. Uvedené se stávalo, pokud rodič podal odvolání pouze proti výroku o úpravě poměrů nezletilého, a ne do výroku o rozvodu manželství, který tak tedy nabyl právní moci.

Naopak rozdílná právní úprava, týkající se rozhodnutí o úpravě poměrů nezletilých v případech, kdy rodiče jsou manželé či nikoli by z jednoho pohledu zasloužila sjednocení. Pokud by ovšem došlo k takovému sladění, že by o všech nezletilých byla povinnost rozhodovat soudem, došlo by k jejich významnému zatížení. Naopak, pokud by odpadla povinnost o nezletilých soudně rozhodovat úplně, chyběla by zde byť jen elementární ochrana nezletilých a rodičům a jejich sporům by byly vydáni tzv. napospas.

Jako další problém lze vnímat vedení spisů, týkajících se sourozenců, o kterých by měl být veden jeden opatrovnický spis.¹⁸¹ Právě formulace měl být veden, zavádí soudům doporučení, nikoli povinnost takového postupu. Dochází tak ke značné rozdílnosti mezi jednotlivými soudy.

V závěrečné kapitole bylo cílem představit Cochemský model, jeho historii včetně společenských východisek, které k jeho vzniku vedly. V další části došlo k rozboru fungování této praxe, včetně jejich výhod a nevýhod a též ke zmapování

¹⁸¹ SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2015, str. 936-937. ISBN 978-80-7400-297-7.

zapojených profesí, které Cochem doprovází a utváří. Poslední podkapitola obsahuje současné využití principů Cochemského modelu u několika konkrétních soudů v České republice a komparace české právní úpravy řízení ve věcech péče soudu o nezletilé s německou praxí.

Cochemskou praxi lze vnímat jako možné řešení, které by bylo možno aplikovat v případech, které se v dnešní době objevují stále častěji, a současně lze současnou právní úpravu označit jako neefektivní, či zdlouhavou. Ovšem je též důležité zmínit, že ani Cochem nemůže být tzv. všelékem a bohužel pravděpodobně vždy budou existovat případy, kdy se nepodaří dosáhnout smírného řešení sporu (a bude nutné autoritativně rozhodnout), jelikož budou vztahy mezi rodiči natolik vyostřeny, že dohody nebudou schopni, v současnosti se jedná o přibližně 3 až 5 %.¹⁸² Můžeme doufat, že budoucím stále častějším přebíráním alespoň některých metod Cochemské praxe a možná i legislativními změnami bude docházet ještě ke snižování tohoto čísla a rodiče nezletilých budou stále více otevřeni k uzavření dohody, týkající se nezletilých, která by byla pro ně i pro nezletilé, v dané situaci, tím nejlepším možným řešením. Současně jsou rodiče nabádáni i Ústavním soudem ke zvážení řešení jejich sporu prostřednictvím Cochemského modelu, který by jim pomohl vyřešit spor nejrychleji a s největším ohledem na zájmy jejich nezletilého.¹⁸³

Při sběru dat, potřebných k vypracování kapitoly, týkající se Cochemské praxe, jsem zjistila, že se jedná o natolik zajímavé a široké téma, které by vystačilo na popsání nespočtu stran. Uvedená kapitola, ale s ohledem na možnosti rozsahu diplomové práce nabízí pouze základní exkurz do uvedené problematiky.

¹⁸² ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Interdisciplinární spolupráce při řešení rodičovských konfliktů*. Bulletin advokacie, Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2017, č. 12, str. 35. ISSN 1210-6348

¹⁸³ Nález Ústavního soudu ze dne 30.12.2014, spis. zn. I. ÚS 1554/14

Resumé

Parents are the most important figures in a minor's life. However, relations between them may be disturbed in some way, which leads to the need to adjust their relations with each other. Parents should be given the opportunity to reach an agreement first and only in the event of further disagreements should there be a judicial measure to determine the relationship between parents and minors. These cases occur, unfortunately, very often and the minor's rights are decided by a court, which tries to provide them with the highest protection with the greatest possible respect for their interests.

The aim of the thesis is to discuss the current legislation of the proceedings in a comprehensive way in matters of custody of minors, pursuant to the provisions of § 466 z.ř.s. (the Act on Special Judicial Proceedings). Along with procedural law regulations, I also focused on substantive law regulation. In the last part of the work, the Cochem model was analyzed; more precisely the possibilities of its application in the Czech Republic with a comparison of the application in Germany.

In addition to the introduction and conclusion, the structure of the thesis is divided into four chapters. The second chapter of the thesis presents general and characteristic features of proceedings in matters of custody of minors, including historical excursions and definitions of important concepts. The third chapter is devoted to the subjects of the proceedings with a focus on the court, the participants in the proceedings and the persons involved in the proceedings. The next chapter is the most comprehensive and pivotal, for it contains a description of the proceedings before the court itself, from the beginning, through decision-making, to any possible appeals.

In the final chapter, the aim is to present the Cochem model and its history, including the social outings that led to its creation. The next part analyses the functioning of this practice, including its advantages and disadvantages, as well as the mapping of the professions involved, which Cochem accompanies and shapes. The last subchapter contains the simultaneous application of the principles of the Cochem model in several specific courts in the Czech Republic and the comparative of Czech legislation in matters of custody of minors with German practice.

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

BRZOBOHATÝ, Robin, CIRBUSOVÁ, Martina, ROGALEWICZOVÁ, Romana a kolektiv. *Interdisciplinární spolupráce v nejlepším zájmu dítěte: metodické doporučení pro řešení rodičovských konfliktů nejen s mezinárodním prvkem*. Brno: Tribun EU, 2015. ISBN 978-80-263-1010-5

DAVID, Ludvík a kol. *Občanský soudní řád: komentář. I. Díl, (§ 1 až 200 za)*. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7357-460-4

DRÁPAL, Ljubomír. *Občanský soudní řád I. Komentář: §1-200za*. Praha: C.H.Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9

GOLDSTEIN, Joseph, FREUD, Anna, SOLNIT, Albert J. *Beyond the Best Interests of the Child*. New York: Free Press, 1973. ISBN 0029122902.

HOLÁ, Lenka. *Mediace. Způsob řešení mezilidských konfliktů*. Praha: Grada Publishing, 2003. ISBN 80-247-0467-6

HOLÁ, Lenka, WESTPHALOVÁ, Lenka, KOVÁČOVÁ, Anna, SPÁČIL, Ondřej. *Rodinná mediace v České republice*. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-015-4

HOLUB, Milan a kolektiv. *Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy souvisejícími*. 9. vydání, Praha: Leges, 2011. ISBN: 978-80-8721-296-7

HRUŠÁKOVÁ, Milana a kolektiv. *Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. Komentář*. 4. vydání, Praha: C.H.Beck, 2009. ISBN:978-80-7400-061-4

HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655 - § 975). Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-503-9

HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kolektiv. *Rodinné právo*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-644-9

HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3., přepracované a doplněné vydání, Brno: Doplněk, 2006. ISBN 80-7239-192-5

HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Rodinné právo v aplikační praxi: Rozvod – Děti – Výživné*. Praha: C.H.Beck, 2000. ISBN 80-7179-293-4

JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení, soudcovský komentář. Kniha III. Zvláštní řízení soudní*. Praha: Havlíček Brain Team, 2015. ISBN 978-80-87109-48-9

LAVICKÝ, Petr a kolektiv. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-869-7

NOVÁKOVÁ, Martina, *Představení iniciativy cochem.cz* In CIRBUSOVÁ, Martina. *Cochemská praxe v České republice*. Brno: Tribun EU, 2015. ISBN 978-80-263-0999-4

NOVOTNÝ, P., IVČIČOVÁ, J., SYRŮČKOVÁ, I., VONDRÁČKOVÁ, P. *Nový občanský zákoník – Rodinné právo*. 2. vydání, Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN: 978-80-271-0431-4

ROGALEWICZOVÁ, Romana, *Představení Cochemské praxe* In CIRBUSOVÁ, Martina. *Cochemská praxe v České republice*. Brno: Tribun EU, 2015. ISBN 978-80-263-0999-4

RUDOLPH, Jürgen. *Jsi moje dítě*. Praha: Magistrát hlavního města Prahy, 2010. ISBN 978-80-254-8250-6

STAVINHOVÁ, Jaruška, HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Doplněk, 2003. ISBN 80-7239-155-0.

SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta a kol. *Občanský soudní řád Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2017, str. 13. ISBN 978-80-7400-673-9

SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. Praha: C.H.Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-297-7

SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2020, str. 1011. ISBN 978-80-7400-788-0

SVOBODA, Karel. *Nesporná řízení II*. Praha: C.H.Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-606-7

ŠÍNOVÁ, Renáta. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy*. Praha: Leges, 2010. ISBN: 978-80-87212-50-9.

ŠKÁROVÁ, Marta a kolektiv. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou*. 4. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2009. ISBN: 978-80-7201-769-0.

Úmluva o právech dítěte a související dokumenty, Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016. ISBN 978-80-7421-120-1

WINTEROVÁ, Alena a kolektiv, *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání, Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0

WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání, Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1

WIPLINGEROVÁ, Miloslava, ZAHRADNÍKOVÁ, Radka, SPURNÁ, Kristýna. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání, Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-829-1

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Pojmové znaky civilního procesu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-538-8.

Seznam použitých internetových zdrojů

BARVÍKOVÁ, Jana. *Cochemská praxe*. Šance dětem, 21.11.2016. [online], [cit. 11.3.2021]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/cochemska-praxe>

České soudnictví 2019: Výroční statistická zpráva, [online], [cit. 22.8.2020]. Dostupné z: https://justice.cz/documents/12681/719244/Ceske_soudnictvi_2019_vyrocní_stat_zprava.pdf/28174b8b-c421-440b-9a17-1f48cfc50efc

DECROIX, Eva. *Zrušení soudního přezkumu dohod o úpravě poměrů.... krok kupředu nebo přešlap zákonodárce?* epravo.cz, 14.8.2020. [online], [cit. 5.3.2021]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zruseni-soudniho-prezkumu-dohod-o-uprave-pomeru-krok-kupředu-nebo-preslap-zakonodarce-111614.html>

DETHLOFF, Nina, MARTINY, Dieter. *National report: Germany*, [online], [cit. 6.3.2021]. Dostupné z: <http://ceflonline.net/wp-content/uploads/Germany-Parental-Responsibilities.pdf>,

Doporučená výchozí rozmezí pro stanovení výše výživného za účelem sjednocení rozhodovací praxe soudů v otázkách výživného na nezaopatřené děti, Ministerstvo spravedlnosti, 2020. [online], [cit. 12.12.2020]. Dostupné z: https://justice.cz/documents/12681/724488/Doporu%C4%8Duj%C3%ADc%C3%AD_procentu%C3%A1ln%C3%AD_rozmez%C3%AD_v%C3%BD%C5%BEivn%C3%A9.pdf/ffb75f31-9623-41d9-8150-05f7cec0199a

KVĚTOŇ, Viktor, FANTA, Petr. *Závěrečná evaluační zpráva Cochemský model v ČR. Právo na dětství*. [online], [cit. 11.3.2021]. Dostupné z: http://www.pravonadetstvi.cz/files/files/Martin-Benes_ZEZ-COCHEM.pdf

Nárůst společné péče v Mostě, Střídavka, 10.9.2019. [online], [cit. 11.3.2021]. Dostupné z: <https://stridavka.cz/narust-spolecne-pece-v-moste/>

NOVÁKOVÁ, Markéta, POLÁKOVÁ, Pavla, CHURAVÁ, Pavla. *Manuál etablování interdisciplinární spolupráce při rozhodování ve věcech péče soudu o nezletilé. Nadace Sirius*, [online], [cit. 11.3.2021]. Dostupné z: https://nadacesirius.cz/soubory/metodiky/PDF_manual_Etablovani_CP.pdf

POLÁK, Vladimír. *Interdisciplinární spolupráce v obvodu okresního soudu v Novém Jičíně při rozhodování ve věcech péče soudu o nezletilé. Seminář Cochemská praxe: testováno na rodičích v ČR 17.2.2017*. [online], [cit. 11.3.2021]. Dostupné z: http://www.amrp.cz/uploads/8/0/8/8/80884700/seminar_pspcr_prezentace_v_pola_k.pdf

RUDOLPH, Jürgen. *Cochemský model: šance pro naše děti – část 1.*, Střídavka, 6.6.2010. [online], [cit. 5.3.2021]. Dostupné z: <https://stridavka.cz/cochemsky-model-sance-pro-nase-deti-cast-1/>

RUDOLPH, Jürgen. *Cochemský model: šance pro naše děti – část 3.*, Střídavka, 20.6.2010. [online], [cit. 6.3.2021]. Dostupné z: <https://stridavka.cz/cochemsky-model-sance-pro-nase-deti-cast-1/>

RUDOLPH, Jürgen. *Jsi moje dítě, „Cochemská praxe“ – cesty k lidštějšímu rodinnému právu*. cochem.pro, listopad 2009. [online], [cit. 8.3.2021]. Dostupné z: <http://www.cochem.pro/ty-jsi-moje-dite.pdf>

ŘEZNÍČEK, David, HEJNÁ, Alena. *Společná péče o dítě po rozchodu rodičů*. 3.2.2017. [online], [cit. 22.11.2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/spolecna-pece-o-dite-po-rozchodu-rodicu-104923.html>

TOMEŠOVÁ, Jana. *Dohody rodičů – soudem schválené a mimosoudní*. Právní prostor, 17.10.2019, [online], [cit. 22.11.2020]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/dohody-rodicu-soudem-schvalene-a-mimosoudni>

TOMEŠOVÁ, Jana. Společná péče o nezletilé dítě. 22.11.2017. [online], [cit. 23.11.2020] Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/spolecna-pece-o-nezletile-dite>

TOMEŠOVÁ, Jana. Výkon rozhodnutí soudu o úpravě styku s nezletilými dětmi. Právní prostor, 16.09.2016. [online], [cit. 3.1.2021]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/vykon-rozhodnuti-soudu-o-uprave-styku-s-nezletilymi-detmi>

Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí,

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích

Seznam použité judikatury

Nález Ústavního soudu ze dne 15.3.2016, spis. zn. III. ÚS 2298/15

Nález Ústavního soudu ze dne 19.2.2014, spis. zn. I.ÚS 3304/13

Nález Ústavního soudu ze dne 20.1.2005. spis. zn. II. ÚS 363/03

Nález Ústavního soudu ze dne 30.12.2014, spis. zn. I. ÚS 1554/14

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26.4.2012, spis. zn. 30 Cdo 3430/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10.12.2008, spis. zn. 30 Cdo 5057/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19.12.2017, spis. zn. 21 Cdo 5461/2015

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.5.2013, spis. zn. 30 Cdo 1376/2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.4.2011, spis. zn. 30 Cdo 3522/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.8.2006, spis. zn. 30 Cdo 2873/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9.10.2003, spis. zn. 21 Cdo 890/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19.3.1971, spis. zn. 1 Cz 6/71

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.09.1973, spis. zn. 1 Cz 74/73

Usnesení Krajského soud v Ústí nad Labem ze dne 13.6.2003,
spis. zn. 30 Co 352/2003

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 19.5.2004,
spis. zn. 21 Co 163/2004

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13.07.2005, spis. zn. 20 Cdo 746/2005

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.11.2015, spis. zn. 26 Cdo 3142/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.12.2013, spis. zn. 30 Cdo 1510/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2.3.2017, spis. zn. 21 Cdo 3468/2016

Usnesení Ústavního soudu ze dne 30.9.2015, spis. zn. III. ÚS 594/2015

Seznam použitých odborných článků

BERANOVÁ, Hana. *Bruntálská alternativa ke Cochemské praxi*. Právo a rodina, 2019, č. 5. ISSN 1212-866X

CIRBUSOVÁ, Martina, ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Cochemská praxe – vznik a vývoj*. Právo a rodina, 2015, č. 6. ISSN 1212-866X

ČAMDŽÍCOVÁ, Sabina. *Posílení role nezletilého v řízeních péče soudu o nezletilé*. Časopis pro právní vědu a praxi, Brno: Masarykova univerzita, 2019, č. 2. ISSN 1210-9126

DOSTÁLOVÁ, Soňa, KILLAROVÁ, Tereza. *Cochemská praxe – role zapojených profesí*. Právo a rodina. 2015, č. 7. ISSN 1212-866X

HAMULÁKOVÁ, Klára. *Místní příslušnost soudů ve věcech rodinněprávních se zaměřením na řízení ve věcech péče soudu o nezletilé*. Právní fórum, Praha: ASPI, 2012, č. 9. ISSN 1214-7966

HILŠEROVÁ, Eva. *Může advokát, jako soudem ustanovený kolizní opatrovník nezletilého, nahlížet do spisové dokumentace o dítěti, vedené OSPOD?* Bulletin advokacie, Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2014, č. 9. ISSN 1210-6348

KOTRADY, Pavel, ŠŤASTNÝ, Petr. *Praktické otázky místní příslušnosti soudu a jejího přenesení v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé*. Bulletin advokacie, Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2019, č. 10. ISSN 1210-6348

KŘIVÁČKOVÁ, Jana, BARTONÍČKOVÁ, Klára. *Problematické aspekty využití institutu předběžných opatření ve věcech péče soudu o nezletilé při změně poměrů*. Právní rozhledy, Praha: C.H.Beck, 2009, č. 3. ISSN 1210-6410

KŘIVÁČKOVÁ, Jana. *Zjišťování skutkového stavu v nesporných řízeních*. Právní fórum, Praha: ASPI, 2012, č. 9. ISSN 1214-7966

POLÁK, Vladimír, WESTPHALOVÁ, Lenka. *Interdisciplinární spolupráce ve věcech péče soudu o nezletilé*. Právní rozhledy, Praha: C.H.Beck, 2018, č. 7. ISSN 1210-6410

POLÁK, Vladimír. *Možnosti interdisciplinární spolupráce ve věcech péče soudu o nezletilé děti*. Rodinné listy, 2018, č. 7. ISSN 1805-0824

ROGALEWICZOVÁ, Romana, KILLAROVÁ, Tereza. *Realizace Cochemské praxe v České republice 2*. Právo a rodina, 2015, č. 8. ISSN 1212-866X

ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Interdisciplinární spolupráce při řešení rodičovských konfliktů*. Bulletin advokacie, Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2017, č. 12. ISSN 1210-6348

ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Princip oficiality v řízeních o úpravu péče a styku s nezletilým dítětem*, Právní rozhledy, Praha: C.H.Beck, 2016, č. 10. ISSN 1210-6410

WESTPHALOVÁ, Lenka, ROGALEWICZOVÁ, Romana. *Práva dítěte v rodičovském konfliktu*. Právní rozhledy, Praha: C.H.Beck, 2016, č. 19. ISSN 1210-6410

Další zdroje

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Evropská úmluva o výkonu práv dětí ze dne 25.1.1996

Národní akční plán k transformaci a sjednocení systému péče o ohrožené děti na období 2009 až 2011